
нумары: Яны былі першымі

Да галавы па грошы

„Кацюшы" — агонь!

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 16 (425) | ГОД IX | 19 КРАСАВІКА 1964 г. | ЦАНА 60 ГР.

Ніна Сняжкова пад гарадком Тлушч у Валомінскім павеце — на месцы, дзе ў 1944 годзе загінуў яе бацька.

ПАД СЦЯГАМ

Сёння, 19 красавіка, вялікі дзень для моладзі Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы. Пры ўдзеле прадстаўнікоў улад і грамадскіх арганізацый адбываецца ўрачыстасць адслоны і ўручэння школьнага сцяга.

Як доказ гэтай еднасці, як жыць да дружных: настаўнікі, вучні, бацькоўскі камітэт, апякунчы камітэт ствараюць тут адно непадзельнае цэлае, згоднае звяно народнага Дваццацігоддзя.

Паблісквюць золатам шытыя словы: «Айчына, Навука Праца».

На веснавым ветры лапоча ён, школьны сцяг. Чырвона-бела - залатое палотнішча.

Не кожная школа можа ганарыцца такім дасягненнем. Не кожная мае такую адзнаку.

Беларускі ліцэй з пачатковай школай у Гайнаўцы належыць да дружных: ... замацаванне яе назаўсёды прымае школа сёння свой ганаровы сцяг. Ён павядзе яе і штодзённай працы. А залацістыя словы «Айчына, Навука Праца» пакажуць уласцівую дарогу.

Рэдакцыя жадае школьнай моладзі і настаўнікам многа сонца і шмат пяцёрак у маршы пад Сцягам.

МЯЖА НАС ЯДНАЕ

Пачалося ад гутаркі з былым паслом Савецкага Саюза ў Польшчы таварышам Пятром Абрасімавым. Ён параіў нам:

«Калі хочаце навязаць сяброўскія сувязі з адной з абласцей нашай краіны, вазьміце, калі ласка, Мінскую вобласць. Я вам дапамагу. Гэта вашыя блізкія суседзі і вы напэўна трывала будзеце дружыць».

Прайшло чатыры гады. Кантакты сталі вельмі цеснымі і незвычайна сардэчнымі. Яны існуюць паміж партыйнымі маладзёжнымі арганізацыямі, паміж прадукцыйнымі спулдзельнямі Варшаўскага ваяводства і калгасамі Мінскай вобласці; супрацоўнічаюць розныя кааператывы, рады нарадовыя і саветы дэпутатаў працоўных; асабліва цесна звязаліся асобныя заводы ды нашы ПГР-ы з савецкімі саўгасамі. Наладзілася блізкае сяброўства непасрэдна паміж паасобнымі людзьмі.

Пастаянна атрымоўваем ад мінскіх сяброў фотавыстаўкі і другія матэрыялы інфармацыйнага характару, якія дазваляюць азнаёміць насельніцтва Варшаўскага ваяводства з жыццём, працай і дасягненнямі жыхароў Мінскай вобласці.

Два гады таму назад па ініцыятыве Варшаўскага ваяводскага праўлення ТППР былі арганізаваны на Мазоўшы Дні беларускай культуры. Урачыстасці працягваліся два тыдні. Калі лікі могуць што-небудзь паясніць ў галіне, дзе перш за ўсё чалавек адчувае сэрцам, дык калі ласка: амаль дзве тысячы гутарак, дзвесце сустрэч, якія праводзілі людзі, пабываўшыя ў Савецкай Беларусі, даклады ў школах, канцэрты беларускіх музыкі і песень, агляды кінафільмаў — гэта яшчэ не поўны пералік багатага плёну, які прынеслі на Мазоўшы Дні беларускай культуры.

Не забылі мы, зразумела, пра вялікае свята беларускага народа. Для адзначэння 45-ай гадавіны дзяржаўнасці БССР у 13 павятовых цэнтрах адбыліся ўрачыстыя пасяджэнні, сярод якіх асабліва цікавым было пасяджэнне, наладжанае Прэзідыумам Варшаўскай ВРН. У яго мастацкую частку ўвайшлі беларускія песні, музыка і паэзія ў выкананні выдатных варшаўскіх артыстаў. На заводах і ў многіх вёсках насельніцтва Варшаўскага ваяводства адзначала вялікае свята БССР вечарынамі дружбы. Члены беларускіх дэлегацый, якія тады наведалі нашае ваяводства, мелі шэраг сустрэч з мясцовым насельніцтвам.

У складзе адной з гэтых дэлегацый была Ніна Сняжкова — сакратар абкома КПБ. Аказалася, што яе бацька загінуў ля гарадка Тлушч у час баёў за вызваленне Мазоўшы. Яна выявіла жаданне знайсці магілу свайго бацькі. Памаглі мясцовыя жыхары. Сустрэча Ніны Сняжковай з жыхарамі Тлушча пераўтварылася ў вялікую хвалюючую маніфестацыю дружбы.

Адносіны нашы — ўзаемныя. Для прыкладу, у мінулым годзе мы выслалі мінскім таварышам вялікую выстаўку, якая паказвала багацце народных вырабаў Мазоўша, Курпёўшчыны і Падляшша. Асабліва вялікае зацікаўленне выклікалі саламяныя і драўляныя вырабы, кераміка, гафты і выразкі з паперы. Таксама шмат разоў прадстаўнікі Варшаўскага ваяводства наведалі Мінскую вобласць, сустракаліся з мясцовым насельніцтвам.

Сардэчныя сустрэчы і ўзаемны абмен вопытам паглыбляюць нашу дружбу.

ТАДЭУШ СТШЭМЭЦКІ

Сакратар Варшаўскага Ваяводскага праўлення ТППР.

БЕЛАСТОЧЧЫНА У ПРЫЗМЕ НАВУКІ

З гордасцю глядзім на здабыткі першага сацыялістычнага 20-годдзя. Наша гордасць мае трывалы грунт. Каб не быць галаслоўнымі, давайце глянем на пройдзеную дарогу праз прызму навукі. Возьмем на варштат Беласточчыну і запросім да гутаркі дац. др Міхала Хільчука — знаўцу гаспадарчых праблемаў нашага ваяводства.

— Якім праблемам Беласточчыны асаблівую ўвагу прысвячала Польская акадэмія навук?

— У асноўным даследваліся прыродныя і дэмаграфічныя падставы развіцця гаспадаркі ваяводства, а таксама прастора — гаспадарчая структура Беласточчыны. Праведзеныя даследы гавораць, што ў прастора - гаспадарчай структуры ваяводства наступілі карысныя змены.

— У чым яны заключаюцца?

У асаблівай ролі індустрыялізацыі, а таксама ў больш рацыянальным, раўнамерным размяшчэнні вытворчых сіл. Звяртаю на гэтыя два моманты асаблівую ўвагу, бо яны былі асновамі эканамічнай палітыкі народнай дзяржавы ў мінулым дваццацігоддзі. Гэта прывяло да стварэння ва ўмовах Беластоцкага ваяводства новых галін прамысловасці. Для ілюстрацыі:. Замбраў з тэкстыльнай прамысловасцю. Гайнаўка з драўлянай і хімічнай прамысловасцямі. Элк з драўлянай, электрычнай і спажывецкай прамысловасцямі.

— Вы звярнулі ўвагу на асаблівую ролю індустрыялізацыі ў развіцці гаспадаркі Беласточчыны. У чым заключаецца гэта «асаблівая роля»?

— Заключаецца ў тым, што яна стала ва ўмовах Беласточчыны асноўным структуратворчым фактарам гаспадаркі. На гэтым скарысталі працоўныя Беласточчыны.

(Працяг на стар. 3)

У наступным нумары чытайце ўспаміны Сцяпана Бергмана аб друкарні ЦК КПЗБ у Беластоку. С. Бергман быў друкаром гэтай друкарні.

У наступным нумары пачнем таксама друкаваць другую частку з цыкла А. Амільяновіча «Дарога славы». Будуць гэта матэрыялы аб партызанах Беласточчыны.

Дружба пацверджана гісторыяй

21 красавіка спаўняецца 19-тая гадавіна падпісання Пагаднення аб дружбе, узаемадапамозе і пасляваенным супрацоўніцтве паміж Польшчай і СССР. Прыпомніць гэтую гадавіну застаўляе нас не толькі хранікальны парадак. Пагадненне не з'яўляецца выключна дыпламатычным дакументам, які акрэслівае форму адносін паміж двума ўрадамі. Яно было заўсёды і зараз з'яўляецца жывым адлюстраваннем інтэрнацыянальнага сужыцця сацыялістычных дзяржаў і народаў.

Калі вясною 1945 года ў Маскве фармуліраваліся паасобныя параграфы Пагаднення, у цэнтры Еўропы працягвалася яшчэ крывавая вайна з фашызмам, змагаліся і гінулі побач савецкія і польскія салдаты. Супольная любоў да свабоды і нянавісць да фашызма складалі ў той час аснову польска - савецкай дружбы. Польшча, якая пражыла жахі гітлераўскай акупацыі, не магла не выцягнуць лагічных вывадаў з фактаў, што вызвалілася дзякуючы перш за ўсё магутнасці савецкага аружжа. Мінулая вайна дала ўсяму грамадству пераканаўчыя довады, хто з'яўляецца сапраўдным прыяцелем Польшчы. Калі сёння з вялікай сілай адзначаем гэты момант, дык перад усім таму, каб звярнуць увагу на мудрую дальназоркасць, заключаную ў паасобных пунктах Пагаднення. Вось трэці параграф Польска - савецкага пагаднення пастанаўляў, што дзяржавы паложаць усе намаганні, каб у будучыні зліквідаваць усялякую пагрозу новай агрэсіі з боку нямецкага імперыялізму. 19 год таму нямецкі імперыялізм рассыпаўся ў прах і не аднаму здавалася, што ён ніколі не ўзнікне. Тым часам сёння маем ужо сапраўдную імперыялістычную дзяржаву ў Заходняй Германіі з усімі яе неад'емнымі рысамі — захопніцкімі імкненнямі, мілітарызмам і шавінізмам. Калі, аднак, гэтая заходненямецкая дзяржава не развязвае ізноў вайны, дык гэта дзеецца дзякуючы новаму палітычнаму становішчу ў Еўропе, якое ўфармавалася 19 год таму. Саюз з СССР, Чэхаславакіяй, ГДР і другімі сацыялістычнымі дзяржавамі — гэта наша надзейная апора.

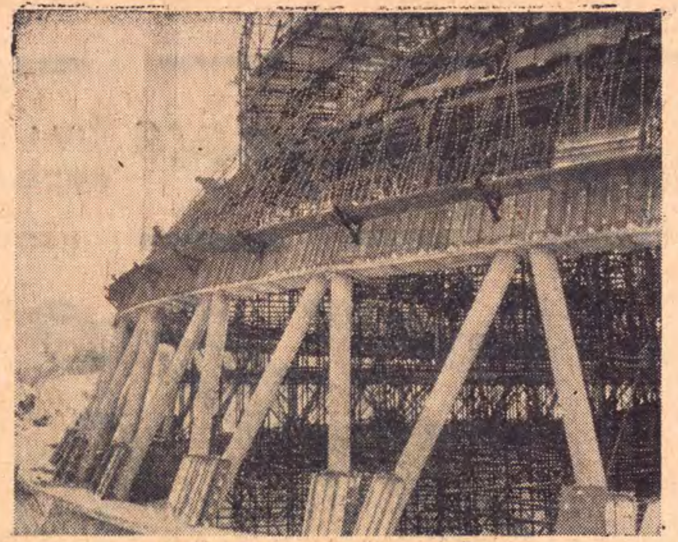
Польска - савецкае пагадненне забавязвае нашы краіны да найбольш шчырага супрацоўніцтва ва ўсіх міжнародных пачынаннях, спрыяючых забеспячэнню міру і бяспекі народаў. У гэтай галіне супрацоўніцтва амаль кожны тыдзень даваў і дае прыклады вялікіх клопатаў нашых урадаў аб захаванні сусветнага міру і развіццё сяброўскага сужыцця народаў. У ААН, на пасяджэннях Жэнеўскага камітэта па раззбраенню, ва ўсіх іншых міжнародных канферэнцыях Польшча і Савецкі Саюз з'яўляюцца заўсёды аднадумнымі і робяць усё дзеля разрадкі напружання і раззбраення.

Зразумела, што нельга не ўспомніць аб карысці, выплываючай з гэтага Пагаднення для нашага гаспадарчага жыцця. Агульна ж вядома, што на працягу мінулых 19 год гаспадарчы патэнцыял Польшчы ўзрос у 9 разоў у параўнанні з перадваенным часам. Тады аддзяляла нас ад Англіі ці Германіі пяцідзесяцігадовая дыстанцыя, а зараз яна зменшылася да 10 год. У такіх галінах прамысловасці, як хімія, электроніка ці суднабудаванне мы знаходзімся ў радзе перадавых дзяржаў. Гэта ж, зразумела, вынікі супрацоўніцтва з СССР, вынік яго бескарыслівай брацкай дапамогі. Скажам толькі, што кожнае сёмае новае прамысловае прадпрыемства (а іх у нас 500) узнікла пры савецкай дапамозе. Разам з тым СССР амаль поўнасцю забяспечвае нас такой сыравінай, як жалезная руда, нікель, нафта і бавоўна.

Наша працавітасць і савецкая дапамога — гэта, каротка гаворачы, асноўныя стымулы паспяховага развіцця Польшчы. Трэба аб гэтым памятаць асабліва зараз, калі польска - савецкае пагадненне ўваходзіць у свой дваццаты год, калі сацыялістычныя дзяржавы ўмацоўваюць сваю дружбу ў змаганні за перамогу ленінскіх прынцыпаў ва ўзаемных адносінах.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Пазнаем свой край

На будове пулаўскіх «Азотаў».
Фота: ЦАФ — Гжэнда

«...Трэба закончыць будову азотнага завода ў Пулавах, а ў 1965—1968 гадах пабудаваць другую фабрыку азотных угнаенняў...» (з тэзісаў ЦК ПАРП на IV З'езд партыі).

Вядома, што ўжо цяпер не хапае штучных угнаенняў. Кожны мяшок «попелу», які паявіцца ў ГС-е, сяляне проста вырываюць з рук. Пад пасевы г.г. Беластоцкае ваяводства атрымала 34 тысячы тон у пераліку на чысты склад рознага роду штучных угнаенняў. Гэта на 32% больш, чым у мінулым годзе. І ўсё ж вельмі цяжка дастаць гэты жыццедайны «попел». Куды ні заедзеш, сяляне паўтараюць адно пытанне: чаму няма ўгнаенняў?

ХІМІЯ ДЛЯ ВЁСКІ

Адказ просты. Людзі зразумелі карысць, якую прыносіць штучнае ўгнаенне, а прамысловасць не паспявае заспакойваць іх запатрабаванні. Магчыма таму, што справа прадстаўляецца аж так проста, вакол недахопу штучных угнаенняў натварылася ўжо шмат недарэчлівых домыслаў, легенд і баек.

Сярод штучных угнаенняў найбольшай папулярнасцю цешацца азотныя ўгнаенні. Паводле плана, іх выкарыстанне для патрэб сельскай гаспадаркі да 1970 года ўзрасце ў два разы.

Планаваць можна, скажа селянін, але адкуль іх узяць?

Не адна моцная галава думае над гэтым пытаннем. Азотныя ўгнаенні прадукуюць заводы ў Кендзежыне, Тарнове і Хажове. Прадбачваецца значная разбудова гэтых маякоў польскай хіміі. **Аднак найбольш можна спадзявацца на пулаўскія «Азоты». Гэта адна з найбольш магутных новабудоўляў бягучай пяцігодкі.** Яна ўключана ў так званае **права першынства,** як і гіганцкі нафтаперагонны завод у Плоцку. **Пулаўскія «Азоты» будуць прадукаваць амаль мільён тон высокаканцэнтраваных штучных угнаенняў, у якіх 46% чыстага азоту — гэтай сапраўднай смятанкі для сельскагаспадарчых раслін.** Многа лягчэй будзе перавозіць: замест трох мяшкоў хопіць узяць адзін. Пулаўскі элексір будзе выкарыстоўвацца таксама ў прадукцыі канцэнтраваных кармоў для жывёлы.

Пулаўскія «Азоты» будуюцца паводле навейшых дасягненняў тэхнікі ў галіне хімічнай прамысловасці. Машыны і аўтаматы заменяць цяжкую працу чалавека. Таму «Азоты» патрабуюць высокакваліфікаваных спецыялістаў. Завод намераны рыхтаваць іх сабе (апрача інжынераў) на месцы — у хімічным тэхнікуме і ў няпоўнай сярэдняй прафесіянальнай школе. Кіраўніцтва пулаўскага камбіната мяркуе, што **адзін на пяць** працаўнікоў будзе мець тут або вышэйшую, або поўную сярэднюю адукацыю. У гэтым гіганце хіміі будзе працаваць у бліжэйшыя гады звыш 10 тысяч чалавек. Маленькі 15-цітысячны гарадок Пулавы авансуе да рангу прамысловага цэнтра Люблінскага ваяводства. Ужо цяпер будуюцца памяшканні для 3600 рабочых і асобны жылы квартал на 360 сем'яў. Мо' хто з Беласточчыны спрабуе там шчасця?

Самае важнае заключаецца ў тым, што прадукцыя пулаўскіх «Азотаў» значна паменшыць дакучлівы дэфіцыт на штучнае ўгнаенне. (вр)

Спорт

Далейшы шлях прафсаюзнага спорту

Спорт, фізічнае выхаванне і турыстыка ўжо другі раз за 4 гады з'явіліся тэмай для абмяркоўкі на пленуме Цэнтральнай Рады Прафсаюзаў. Гэты факт гаворыць аб вялікім значэнні, якое прыдаюць гэтай галіне грамадскага жыцця члены польскіх прафсаюзаў. З абшырных матэрыялаў я выбраў асноўныя тэзісы VIII пленума.

Нашы прафсаюзы маюць ужо вялікія дасягненні ў наблізжэнні працуючай моладзі да спорту і турыстыкі. Аднак неабходна яшчэ большае супрацоўніцтва з ЗМС, ЗМВ і школай.

Добры спартсмен — добрым рабочым, г. зн. не будзе выключных умоў для спартсмена ў працы, а прафсаюзныя спартыўныя клубы не павінны нават імкнуцца да стварэння для сваіх членаў нейкіх ільгот.

Асноўнае заданне ў дзейнасці клубаў — ашчаднасць і гаспадарнасць. Звернута таксама ўвага на прапарцыянальнае размяшчэнне клубаў, аб'яднанне слабейшых. Клубы павінны абапірацца на адно або некалькі прадпрыемстваў.

Вырашана стварыць ваяводскую раду спорту, фізічнага выхавання і турыстыкі прафесіянальных саюзаў пад наглядам ВКЗЗ.

Варта звярнуць увагу на дасягненні навукі ў гэтай галіне, што можа быць практычнай дапамогай для трэнера і спартыўнага лекара.

Агульная Прафсаюзная Федэрацыя спорту, фізічнага выхавання і турыстыкі пры ЦРЗЗ зоймецца праблемамі прафсаюзнага спорту і турыстыкі, разгледжанымі пленумам і будзе раздзяляць дзяржаўныя фінансавыя сродкі для ваяводскіх рад, для галоўных праўленняў прафсаюзаў і для прафсаюзных федэрацый (якія будуць і далей).

«Спорт, — як падкрэсліў у заключным слове старшыня ЦРЗЗ Лёга-Савінскі, — павінен быць суровай школай грамадскай дысцыпліны, школай фармавання характараў смелых людзей».

Л. ТАРАСЕВІЧ

УСПАМІНЫ КАМУНІСТАЎ

Уладзімір Станкевіч

Адзін з многіх

16)

Ужо ў сакавіку, а асабліва ў красавіку партыя і камсамол у Гродне і ва ўсёй акрузе рыхтаваліся да святкавання 1 Мая. Я цешыўся, што ўбачу дэманстрацыю гродзенскага пралетарыяту. Аднак убачыць не давялося, бо ў ноч з 29-га на 30-га красавіка многіх нас, камуністаў, арыштавалі і выпусцілі з арышту 2-га мая.

У пачатку мая па загаду акружкома я перайшоў працаваць на пасаду сакратара гарадскога камітэта кампартыі і члена акружнога камітэта. Усе вечары пасля работы на будоўлі і ўсе нядзелі і святы ішлі поўнасцю на партыйную работу, бо арганізацыя ў Гродне была ў той час даволі шырока разбудавана, таму і кіраванне ёю ў нелегальных абставінах патрабавала асабліва шмат часу. А даводзілася таксама выязджаць на раённыя канферэнцыі ці нават на пасяджэнні раённых камітэтаў. Асабліва моцныя былі камуністычныя ячэйкі ў Гродне сярод пекараў і краўцоў, на шклозаводзе, у тартаку «Панемунь» і ў гарбарнях. Нядрэнна ішла работа і ў некалькіх дробных фабрыках, як фабрыка карт да ігры Лапіна, фабрыка веласіпедаў «Неман» і інш. У той час дзейнічала ў Гродне шматлікая група добрых актывістаў — камсамольцаў. Прыпамінаюцца, напрыклад, такія прозвішчы, як Аляксандр Пятрэйка, Аляксандр Абрамовіч — Гайко, Шолам Цыбульскі, Давід Эйштэйн, Пётр Кніжнік, Лёля і Матля Вайсман, Пётр Лучык, браты Александровічы, Садоўскі, браты Пятровічы, Голуб і многія іншыя, прозвішчы якіх ужо і не запамяталіся. Была таксама вялікая група добрых камуністаў, якія дзейнічалі ў легальных беларускіх арганізацыях, як Таварыства Беларускай Школы і беларускага сялянска - рабочага клуба «Змаганне», а на чале гэтай групы былі Піліп Кізевіч, Надзя Ламашэвіч, паэт Міхась Васілёк (Касцэвіч), Язэп Баліцкі і шмат іншых.

Пасля ліквідацыі «Грамады» легальныя магчымасці для рэвалюцыйнай культурна - асветнай дзейнасці канцэнтраваліся толькі ў Таварыстве Беларускай Школы. Пасля няўдачы завалодаць «Грамадой» і яе разгрому, урад Пілсудскага намагаўся авалодаць ТБШ і зноў пры дапамозе групы «беларускай санацыі», на чале якой былі вядомыя ўжо працоўным Заходняй Беларусі здраднікі — Радаслаў Астроўскі і Антон Луцкевіч. Ал і гэтыя намаганні не далі вынікаў. Тады «беларуская санацыя» ўтварыла ў 1929 годзе «Таварыства Беларускай Асветы», але і гэта не памагло наставіць беларусаў супраць камуністычнага руху.

У час выбараў у сейм у 1928 годзе, нягледзячы на разгром «Грамады» і жорсткія рэпрэсіі з боку паліцыі і іх прыслужнікаў, былі выбраны пасламі прадстаўнікі рэвалюцыйных працоўных мас Заходняй Беларусі — І. Дварчанін, І. Гаўрылік, Ф. Валынец, Я. Грэцкі і П. Крынчык, якія ўтварылі ў сейме беларускі сялянска - рабочы клуб «Змаганне». Клуб гэты намагаўся развіваць арганізацыйную дзейнасць на вёсцы шляхам стварэння ваяводскіх і павятовых сакратарыятаў клуба «Змаганне», але перашкоды паліцыі былі ўсюды настолькі вострыя і станоўчыя, што не ўдалося стварыць такой легальнай магутнай арганізацыі, якою была «Грамада». Аднак і «Змаганне» адыграла вялікую ролю ў далейшым развіцці рэвалюцыйнага руху на Заходняй Беларусі.

У Гродне не ўдалося залегалізаваць сакратарыят «Змагання», але Таварыства Беларускай Школы існавала. Была ў Гродне беларуская кнігарня, якою кіраваў Піліп Кізевіч. Знаходзілася яна на Мяшчанскай вуліцы. Фармальна кнігарня была ўласнасцю Кізевіча, бо ўлады не хацелі яе запісваць на ТБШ, а прадаўшчыцай у кнігарні была Надзя Ламашэвіч. Мала хто ведаў, што кнігарня, апрача яе ўласцівай ролі распаўсюджвання беларускага друкаванага слова, была цэнтральнай яўкай, г. зн. месцам, дзе кантакталіся з акружным камітэтам камуністычнай партыі прадстаўнікі яе Цэнтральнага Камітэта, прыбываючыя ў Гродна.

Паслы клуба «Змаганне» выкарыстоўваліся нашай партыяй вельмі моцна. Склікаліся вялікія мітынгі, выкарыстоўваючы на гэта пераважна прыходскія царкоўныя святы, з імі звязаныя фэсты, на якія з'язджаліся сяляне некалькіх суседніх гмін. На гэтых мітынгах выступалі з прамовамі паслы «Змагання». Летам 1930 года, здаецца, у жніўні, адбыўся такі мітынг у гродзенскім павеце ў Алекшыцах. Прыехалі на мітынг паслы Дварчанін і Гаўрылік. Партыя і камсамол Алекшыцкага, Бераставіцкага, Крынкаўскага і Індурскага раёнаў моцна падрыхтаваліся да гэтага мітынгу, арганізуючы баявыя групы, каб не даць паліцыі разагнаць мітынг. У час выступлення пасла Дварчаніна камісар паліцыі заявіў, што няма дазволу на пасольскі мітынг і не дазволіў гаварыць. Тады ў другім месцы пачаў прамаўляць пасол Гаўрылік. Паліцыя ў складзе каля ста ўзброеных чалавек кінулася ў бок прамоўцы, але дарогу ім загарадзілі ўзброеныя дубінамі і каменнямі сяляне. Дайшло да бойкі, у выніку якой было шмат раненых сялян, але былі паранены і паліцыянты. Я быў якраз у беларускай кнігарні і мы з Кізевічам бачылі праз акно, як вязлі ў трох самаходах раненых паліцыянтаў. Мітынг разагналі і арыштавалі некалькі дзесяткаў сялян. Арыштавалі таксама паслоў Дварчаніна і Гаўрыліка і звольнілі іх толькі на другі дзень, хоць паслы былі нетыкальнымі асобамі. Зрэшты, неўзабаве сейм большасцю буржуазна - памешчыцкіх паслоў зняў пасольскую нетыкальнасць з усіх паслоў клуба «Змаганне», якіх зараз жа арыштавалі, судзілі і прыгаварылі да турэмнага зняволення.

У перыяд кіравання дзейнасцю гродзенскай партыйнай арганізацыі давялося мне быць і друкаром нашых адозваў. Здарылася, што памяшканне, дзе мы друкавалі на шапірографе адозвы, выдаваныя акружным ці гарадскім камітэтам, скампраметавалася і друкаванне трэба было там спыніць, а адозвы былі пільна патрэбныя. Спаткаўшы знаёмую дзяўчыну, якая працавала ў дырэктара фабрыкі ігральных карт, я давед.аўся ад яе, што на ўвесь ліпень яна застаецца адна ў памяшканні дырэктара, бо гаспадар з жонкай будуць у Крыніцы. Пры сустрэчы з «Сашай» я сказаў ёй аб гэтым і аб сваёй думцы, каб выкарыстаць на ліпень кватэру дырэктара на друкарню.

— Думка добрая, — сказала «Саша». — А ці дзяўчына згодзіцца пусціць у хату? Як у яе з палітычнай свядомасцю?

— Аб тым, што я сядзеў за камунізм, ведае і не баіцца са мной сустракацца. Аб абсталяванні друкарні ў іх я з ёю яшчэ не гаварыў, — адказаў я.

— Да першага ліпеня маем яшчэ чатыры дні. Даю вам, таварыш «Стэфан», баявое заданне: здабыць дырэктарскае памяшканне з дапамогай палітычнага ўсведамлення дзяўчыны альбо праз яе сэрца, — заявіла смеючыся «Саша».

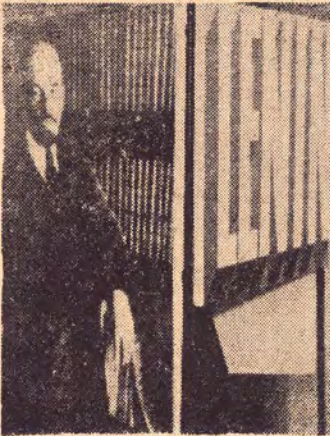
Загад трэба было, вядома, выканаць. На другі дзень увечары я пастараўся сустрэцца з Жэняй, і з размовы з ёю пераканаўся, што дарога да памяшкання дырэктара будзе бліжэйшай праз сэрца, чым праз палітыку. У дзень перад выездам гаспадароў я прынёс ужо туды шапірограф, а пасля іх выезду пасяліўся ў памяшканні дырэктара і друкаваў камуністычныя адозвы, а Жэня выносіла іх з хаты і перадавала каму трэба. Арганізацыі нашы мелі дастатковую колькасць адозваў.

ВЫСТАЎКА АБ ЛЕНІНЕ

У Музеі рэвалюцыйнага руху ў Беластоку адкрыта выстаўка аб Леніне. Фатаграфіі, копіі дакументаў прадстаўляюць нам Леніна — праварыра міжнароднага пралетарыяту і творцу савецкай дзяржавы.

У цішы людзі глядзяць на фатаграфіі, чытаюць жывыя актуальныя ленінскія словы... «Надо работать сверх меры, а не языком вертеть» — подпіс пад мастацкай карыкатурай балбатуна з доўгім высунутым закручаным языком. Людзі перад экспанатам усміхаюцца.

Або ленінскі план пасяджэнняў і нарад, які прадбачваў для дакладчыка — 10 мінут, для дыскутантаў па — 5 мінут.

Выстаўку замыкае вялікі шчыт з копіямі сусветных газет, паведамляючых аб смерці Леніна. З чорных некралогаў б'е сум, вялікі сум людзей, якія тут жа прысягаюць, што ідэя Леніна будзе жыць. (вл)

На здымках фрагменты выстаўкі.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

АСНОЎНЫ РЭЗЕРВ

Перадз'ездаўскія тэзісы — гэта збор цікавых параўнанняў, лікі аб дасягненнях і заданнях, аб мэтах і сродках, якія гарантуюць выкананне планаў. Шмат увагі прысвечана праблемам выкарыстання зялёных угоддзяў, галоўным чынам у такіх раёнах, як Беласточчына.

Дагэтуль у нас змеліяравана больш 113 тыс. га лугоў і паш, або ў 6 разоў больш, чым за міжваеннае дваццацігоддзе. У мінулай пяцігодцы ўклад грошай у меліярацыю склаў 414,8 млн. зл., а ў гэтым пяцігадовым плане амаль у тры разы большы, і расце з кожным годам. Вось прыклады: 1963 год — 185 млн. зл., 1964 год — 219 млн. зл., 1965 год — 274 млн. зл.

Грошы — гэта адзін бок медалі. Другі бок — эфекты, тыя цэнтнеры, літры і... залатоўкі даходу. Такі сэнс укладу грошай. На жаль, гаспадары зялёных угоддзяў не заўсёды гэта разумеюць. Ёсць некалькі асноўных спраў, якія акрэсліваюць размеры прадукцыі і даходы.

Першая — догляд аб'ектаў. Ужо некалькі гадоў падрад дрэнна былі дагледжаны нашы меліярацыйныя аб'екты, асабліва ў Беластоцкім, Бельскім, Гайнаўскім паветах. Цяпер ужо значна лепей. Справа аднак у тым, каб усе равы былі добра дагледжаны і ўтрымліваліся ў добрым стане. Вясною трэба ачысціць іх ад снегу і смецця, каб аблегчыць сплыў вады. Месцы, дзе збіраецца мул, трэба высыпаць жвірам, а нават забрукаваць або выкласці пліткамі. Мул з равоў можна раўнамерна раскінуць па лузе або скласці на кампост. Апрача гэтага, трэба скасіць трыснёг і іншую траву, якой парaслі равы.

Другая справа — наваднене. У гэтым сэнсе маем яшчэ малы вопыт. Напр., у мінулым годзе значна спазніліся з залівам у Бельскім павеце, што прывяло да значных страт. Трэба дапамагчы сялянам навучыцца правільна выкарыстоўваць шлюзавыя аб'екты.

Трэцяя справа — угнаенне. Усё яшчэ мала ўгнаенняў трапляе на лугі і пашы. Не выкарыстоўваюцца гнаёўкі, кампосты і торф на ўгнаенне. Вельмі добрыя вынікі дае ўгнойванне кампостам, але яго ў нас закладаюць яшчэ вельмі мала.

Чацвертая справа — выкарыстоўванне паш. Належым па гэтым да найбольш адсталых раёнаў. Велізарнае значэнне для беластоцкага селяніна мае загонны выпас. Гэта сістэма шырока распаўсюджана ў найбольш высакаразвітых краінах. Загонны выпас дае значна лепшы прырост пры выпасе, а ў выніку большыя надоі малака і таннейшую прадукцыю мяса (няменш, як на 15—20%). Калі селянін мае, напр., 10 кароў, дык павінен мець найменш 4,5 га добрых паш. Пашу дзелім на 10 загонаў (па 0,45 га). У кожным загоне жывёла пасецца, напр., 3 дні. Пасля выпасу, калі трэба рассяваем угнаенне.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Вывучаюць дарожныя знакі

Нядаўна ў нашай вёсцы арганізаваўся спецыяльны 24-гадзінны курс для мужчын. На курсе вывучаюць дарожныя знакі і правілы руху пры яздзе канём. Вучыцца на курсе 30 гаспадароў. Заняткі вядзе кіраўнік нашай школы Аляксандр Харкевіч.

Толік Харкевіч
Ляшукі

БЕЛАРУСІЯНА

Пытанне беларускай мовы ў польскай навуцы

«Навуковыя сшыткі Лодзінскага універсітэта» — так называецца выданне, якое змяшчае працы і публікацыі сваіх даследчыкаў і вучоных. Свежы, сёлеташні 36 нумар гэтага выдання прыносіць нам каштоўную працу др Мсціслава Аляхновіча, абмяркоўваючага польскія зацікаўленні беларускай мовай ад паловы XVI ст. да 1863 года.

Аўтар адзначае, што гэтыя зацікаўленні пачаліся ў асноўным пасля Люблінскай уніі, калі Падляшша і украінскія землі апынуліся ў межах Кароны. Прыгадваюцца тут прозвішчы вядомых даўніх польскіх вучоных, якія ўдзялялі ў свой час увагу беларускай мове. М. Аляхновіч піша аб парою блытаных ці проста памылковых поглядах на яе ў радзе даўніх прац. XIX ст. прыносіць узмацненне зацікаўлення беларускай моўнай стыхіяй у польскай навуцы. Працы Багуміла Ліндэ, Уладзіслава Сыракомлі, Адама Кіркора I, што самае важнае, Яна Чачота ўнеслі тут шмат новага і каштоўнага. М. Аляхновіч дае станоўчую ацэнку параўнаўча абшырнай працы Я. Чачота, які лічыў беларускую мову самастойнай. Заслугі Чачота і Кіркора бачыць лодзінскі даследчык у апрацоўцы імі першых беларускіх слоўнікаў. Нягледзячы на гэтыя дасягненні, — падкрэслівае М. Аляхновіч, зацікаўленні польскіх вучоных беларускай мовай мелі фрагментарычны характар; паасобныя з іх лічылі яе адной з гаворак «рускай» мовы. Толькі ў XIX ст., піша ў заканчэнні др Мсціслаў Аляхновіч, — пасля выступлення Ліндэ была звернута ўвага на адасобленыя рысы беларускай мовы.

Беласточчына ў прызме навукі

(Працяг са стар. 1)

— Змены ў структуры гаспадаркі ваяводства неадлучна звязаны з узроўнем эканомікі Беласточчыны. На якую праблему Вы хацелі б звярнуць увагу чытачоў «Нівы», ацэньваючы змены ў гаспадарцы Беласточчыны за дваццацігоддзе?

— Рамкі тыднёвіка «Нівы» не дазваляюць абшырна абмеркаваць праблему. Розныя ёсць меркі ўзроўню гаспадаркі краіны ці ваяводства. Звярну ўвагу на адзін паказальнік, які, у маім перакананні, дасканала ілюструе змены ў гаспадарцы. Такім паказальнікам з'яўляецца праца ў прамысловасці. У Беластоцкай прамысловасці працавала ў 1946 г. (без рамеснікаў) 8.089 чал., а ўжо ў 1956 г. — 34.219 чал., каб дасягнуць у 1962 г. — 47.097 чал. Удзел Беласточчыны ў агульнакраёвай працы ў прамысловасці ўзрос з 0,7% ў 1946 г. да 1,45 у 1962 г.

— Індустрыялізацыя выклікае таксама пэўныя дэмаграфічныя змены. Што Вы скажаце аб гэтым адносна Беласточчыны?

— Дэмаграфічныя вынікі індустрыялізацыі Беласточчыны — гэта цэлая гама розных з'яў. Хачу звярнуць увагу толькі на праблему гарадабудаўніцтва, гэта значыць, на змены, якія выступілі ў падзеле жыхароў на гарадскіх і вясковых. У 1946 г. жыло ў гарадах 19,2%, а ўжо ў 1962 г. — 31% агульнага ліку жыхароў. У сельскай гаспадарцы працавала ў 1950 г. 72,8%, а ўжо ў 1960 г. — 63,2%. Як бачым, спадак жыхароў, якія ўтрымліваюцца з сельскай гаспадаркі, відавочны. Значыць, маем дачыненне з дабрадзействамі індустрыялізацыі, якую адчулі жыхары.

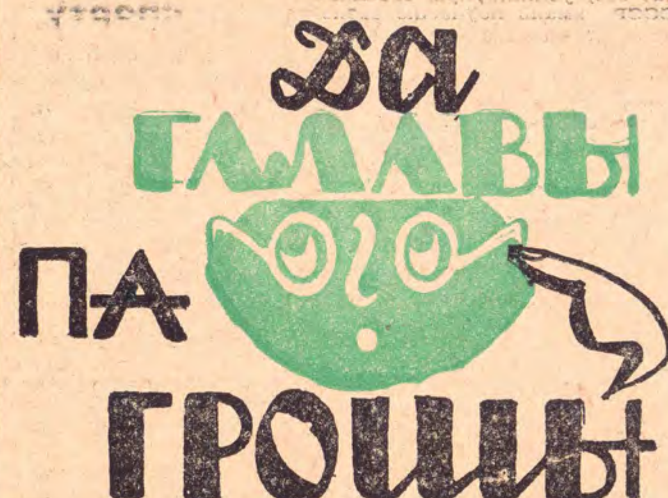
— Абмяркоўваючы дасягненні Беласточчыны ў мінулым дваццацігоддзі нельга праміnуць гэтак званага рэгіёну ЭГО.

— Маеце рацыю. У бягучым дваццацігоддзі адзначаем не толькі поўнае загаспадараванне гэтых зямель, але таксама іх сур'ёзнае развіццё. Працэс грамадскай і гаспадарчай інтэграцыі трох мазурскіх паветаў закончаны ў першым дзесяцігоддзі. З'яўляюцца яны інтэгральнай часткай гаспадаркі Беластоцкага ваяводства. Гэта вялікае дасягненне жыхароў Беласточчыны, у гэтым таксама працоўных рэгіёна ЭГО.

— Што Вы хацелі б яшчэ перадаць чытачам «Нівы»?

— Самыя сардэчныя прывітанні і пажаданні далейшых поспехаў у працы на карысць Беласточчыны і ўсёй краіны.

Гутарку правёў
АНДРЭЙ БАРВІЮК

Калі гутарка ідзе пра вопытнага гаспадара, уяўляем сабе чалавека са старым тварам, парэзаным маршчынамі гадоў.

Трафім Садоўскі з Храбустоўкі ў Гайнаўскім павеце не змяшчаецца ў рамках такога партрэта. Яму нямногім больш 30 год.

Пачалося ад ільну. Калісьці жонка вымушана была на гэтых загончыках тыдзень, а то і больш прасядзець, сцяблінку за сцяблінкай перабіраючы. А ён, бы на шпацыры, прайшоўся па баразёнках туды і назад — і за паўгадзіны ўсё гатова.

«Вось яна, тэхніка цяпер!» — думае Трафім. Раптам чуе, што ад вуліцы нясецца грозны голас яго жонкі.

— Што ты нарабіў! Увесь лён мне змарнаваў гэтымі сваімі «квасамі»!

Сэрца Трафіма адазвалася трывогай. Няўжо лён не вытрымаў? Авёс жа пасля апырсквання гэтым зеллезнішчальным прэпаратам стаў чысты, як крынічная вада. Прапалі нават пырнік і чортапалох, на якіх дагэтуль ніякага спосабу не было. У кніжках і ў газетах пішуць, што лён таксама можна палоць хімічным метадам. Садоўскі належыць да таго роду людзей, якія з глыбокім даверам успрыймаюць друкаванае слова. Пайшоў у нараўскі ГС. Тут аднак яшчэ тады не чулі пра гэтыя навінкі.

— Хутчэй ад зелля прападзе авёс, — заявіў працаўнік ГС у Нарве. Садоўскі тут жа праз званіў у Гайнаўку ў павятовы інспектарат аховы сельскагаспадарчых культур. Незадоўга ў Храбустоўку завітала машына з павета. Зрабілі ўсё дарма, каб людзі пабачылі, што нават чортапалоху няма асноў баяцца. Трафім трывожна паглядаў на свой авёс. Спачатку крыху апаў, пажаўцеў, але потым О-го! Перагнаў усіх суседзяў! І жонка рук не калечыла пры ўборцы. Гэта яго асмеліла. Спрабаваў з ільном. І маеш табе!

Трывога аказалася дарэмнай. Пасля некалькіх дзён лён аджыў і ўжо палоць яго не было патрэбы. Наступным разам Трафім ужо не задумваўся. Жонка аднак уперлася і не дазволіла спырскаць адзін загон. Няхочачы паявілася на полі наглядная вопытная дзялянка.

У Садоўскіх 5 гектараў ворнай зямлі і каля паўтара гектара лугоў; яны трымаюць 9 кароў, каня, да 50 курэй, свіней. На дваіх работы хоць адбаўляй. Ды яшчэ двое школьнікаў: адно дзіця ходзіць у трэці клас, а другое — ў пяты. Не хапіла тады часу займацца прапалкай неапырсканага загончыка. Праходзілі жанчыны дарогай, глядзелі на загоны ільну Садоўскіх і дзівіліся: якое ліха! Тры аднолькавыя

(Працяг на стар. 5)

ДАРОГА СЛАВЫ

АНТЫФАШЫСЦКІЯ КАМІТЭТЫ

Рыгор Волчык з Гайнаўкі. Былы дзеяч «Грамады», член антыфашысцкага падполля ў Гайнаўцы, партызан — сувязны. Расстраляны 24 снежня 1942 г. у Белавежы.

Вера Гіжэўская з Гайнаўкі, член антыфашысцкага падполля, партызанская сувязная. Расстраляна 24 снежня 1942 г. у Белавежы.

Янка Гіжэўскі, член антыфашысцкага падполля партызан — сувязны. Расстраляны 24 снежня 1942 г. у Белавежы.

Гітлераўцы, а дакладней акружное беластоцкае гестапа, секцыя IV—А—1, якой кіраваў капітан СС Вальдэмар Махоль, рабіла ўсё, каб задушыць у зародку гэты падпольны антыфашысцкі рух, які ўсё шырэй ахопліваў беларускія і польскія вёскі. Рознымі метадамі, і ў першую чаргу пры дапамозе здраднікаў, агентаў гестапа стараліся здэканспіраваць антыфашысцкія камітэты і ліквідаваць іх. У многіх выпадках ім удавалася гэта. Выкрыццё і арышт членаў антыфашысцкага падполля заўсёды канчалася іх смерцю. Вось некалькі прыкладаў ліквідацыі на Беласточчыне змагароў — членаў антыфашысцкіх камітэтаў.

У сакавіку 1942 года гестапа і жандармерыя на падставе даносаў агента «Козака» арыштавала антыфашыстаў з Коматаўцаў. Канстанцін Баркоўскі — вядомы дзеяч КПЗБ і старшыня антыфашысцкага камітэта, а таксама савецкі лейтэнант Грыгорый былі расстраляны за вёскай Коматаўцы. Арыштаваныя Міхась Дарожка, Сцяпан Севасцянюк і іншыя прапалі без вестак.

8 красавіка 1942 года па даносу агента гестапа былі арыштаваны ў Дзернякове (Беластоцкі павет) Сцяпан Храноўскі — член КПЗБ, дзеяч антыфашысцкага падполля і лейтэнант Сяргей Лёўкін — партызанскі арганізатар. У той самы дзень былі арыштаваны і член КПЗБ з Валіл Канстанцін Дзянісік і васемнаццацігадовы сувязны Пётр Мялешка. 10 красавіка 1942 года арыштаваных расстралялі каля Гарадка.

У Вульцы-Тэрэхоўскай (Гайнаўскі павет) дзейнічала падпольная група пад кіраўніцтвам лейтэнанта Савецкай Арміі Уладзіміра Харытонава. Выданыя агентамі гестапа 22 ліпеня 1942 года антыфашысты з групы Харытонава былі расстраляны ў Вульцы - Тэрэхоўскай. Загінулі тады лейтэнант Уладзімір Харытонаў, Фёдар Зінчук, Васіль і Уладзімір Баран, Мікалай Шакала, Павел Назарук і Сцяпан Раманюк.

Летам і восенню 1942 года гестапа і жандармерыя правялі арышты антыфашыстаў у Гайнаўцы і аколіцы, дзе існавала шырокая сетка антыфашысцкіх камітэтаў. Пасля некалькімесячнага следства 24 снежня 1942 года некалькі соцен антыфашыстаў — беларусаў, палякаў і савецкіх афіцэраў і салдат, якія трапілі ў рукі гестапа, былі расстраляны на так званай броўскай дарозе ў Белавежы. Загінулі тады між іншым Вера і Янка Гіжэўскія, Янка і Сяргей Каўшыла, Рыгор Волчык, былы дзеяч «Грамады» Цімафей Кісель і шмат, шмат іншых.

Вясною 1943 года па даносу здрадніка Язэпа Карпенюка гестапа арыштавала ўвесь антыфашысцкі камітэт у Баброўніках. Тады былі забіты Вера, Язэп, Дзмітр, Андрэй і Мікалай Авечка, Яўгенія Томчук, Лявон Цынеўскі, Аляксей Прышчэпка (старшыня антыфашысцкага камітэта ў Баброўніках), Аляксей Дарожка, Антон Саеўскі і Аляксей Цынеўскі.

У верасні 1943 года гестапаўцы арыштавалі многіх членаў падполля ў Гайнаўцы і аколіцы. Пасля следства, 17 верасня 1943 года, на ўскраіне Белавежскай пушчы каля Гайнаўкі былі расстраляны 104 антыфашысты. Загінулі тады разам з іншымі доктар Казімір Пташынскі з сям'ёй, Вінцэнт Каладзей — вядомы дзеяч антыфашысцкага падполля і шмат іншых.

У тым жа часе быў арыштаваны і павешаны ў Белавежы Янка Верамюк — старшыня антыфашысцкага камітэта ў Дубінах каля Гайнаўкі.

Такіх прыкладаў расстрэлу членаў антыфашысцкага падполля на Беласточчыне — беларусаў, палякаў і рускіх — было вельмі многа. Гітлераўскі тэрор узмацняўся з кожным годам. Тысячы людзей былі вывезены ў канцэнтрацыйныя лагеры і на прымусовыя работы ў глыб Германіі. Гарэлі беларускія вёскі. Тэрыторыя была моцна абсаджана паліцыяй і жандармерыяй. Аднак усё гэта не змагло спыніць барацьбу народа за сваё вызваленне. У вёсках ствараліся новыя падпольныя групы, у лясах арганізаваліся партызанскія атрады, якія складаліся пераважна з беларусаў, пражываючых на Беласточчыне.

А. АМІЛЬЯНОВІЧ

Вінцэнт Каладзей з Гайнаўкі. Былы левы дзеяч ППС, арганізатар забастовак у перадваенны перыяд, член антыфашысцкага падполля і арганізатар дапамогі партызанам. Расстраляны 17 верасня 1943 г. каля Гайнаўкі.

Янка Каўшыла з Гайнаўкі. Член антыфашысцкага падполля, партызан — сувязны. Расстраляны 24 снежня 1942 г. у Белавежы.

Др Казімір Пташынскі, член антыфашысцкага падполля ў Гайнаўцы. Актыўны арганізатар лекарскай дапамогі партызанам у Белавежскай пушчы. Расстраляны 17 верасня 1943 г. разам са ўсёй сям'ёй на ўскраіне Пушчы каля Гайнаўкі.

Заканчваюць падставовую школу

Мала ўжо ёсць на вёсцы людзей малодшага пакалення, якія не маюць закончаных 7 класаў падставовай школы. З кожным годам памяншаецца лік вечаровых школ для дарослых.

У Пясчаніках існуе такая школа і вучыцца там 22 чалавекі. Большасць з іх не з'яўляецца жыхарамі Пясчанікаў. З Гарадка, за 8 км, прыязджае сюды на занягкі 8 чалавек. Ёсць вучні і з Падзалук, і з Валіл, ёсць і з Валіл-станцыі і, вядома, з Пясчанікаў.

Зараз кожнаму маладому чалавеку залежыць на тым, каб мець закончаных 7 класаў, таму што без такога пасведчання цяжка знайсці працу. Вось і гэта між іншым мабілізуе ўсіх да заканчэння падставовай школы. (мх)

АЛЯКСАНДР ЖУРАЎЛЁЎ

У кастрычніку 1940 года я разам з сям'ёй прыехаў у Бельск, Беластоцкай вобласці. Назначылі мяне ваенным камісарам эскадрыллі знішчальнікаў. Невялікі гарадок прывітаў нас дружалюбнымі жыхарамі, чыстымі вуліцамі, рынкам, цяністымі садамі, якія зіхацелі золатам восені. Гарадок мне спадабаўся.

Два кіламетры за горадам ля бярозавага гаю знаходзіўся наш аэрадром: вялікая, роўная, пакрытая травой пляцоўка. Навокал аэрадрома стаялі жвавыя знішчальнікі «И—16» і грозна гудзячыя «МИГ—1».

Афіцэры жылі ў горадзе, а радавыя і сяржанты — ў казармах, якія знаходзіліся на ўскраіне бярозавага гаю. Тут жа ў густым лесе знайшлі сховішча склады гаручага і боепрыпасаў, па-майстэрску замаскаваныя, схаваныя ад непажаданых вачэй.

Лётчыкі, як звычайна, узнімаліся ў паветра, трэніравалі стральбу па наземных і паветраных цэлях, праводзілі паветраныя баі, рыхтаваліся на ўсялякія нечаканасці. Вораг жа, германскі фашызм, які акупіраваў Польшчу, знаходзіўся усяго ў 40 кіламетрах ад Бельска.

У маі 1941 года наш авіяполк перабазіраваўся на палявы аэрадром пад Далубовам. Мясцовасць гэтая знаходзілася ў адлегласці 18 км. ад дзяржаўнай мяжы.

22 чэрвеня 1941 года на заходняй граніцы нашай Айчыны ўзнялася бура — фашысцкая Германія вераломна напала на краіну Саветаў.

Вось кароткія вытрымкі з майго дзённіка, які я вёў у час Вялікай Айчыннай вайны.

«22 чэрвеня 1941 года, 4-ая гадзіна раніцы... Ясная, цёплая раніца. Я толькі што прачнуўся. За верандай шчабяталі птушкі, парушаючы спакой адпачываючага яшчэ горада.

Учора я прыехаў з Сочы. Быў змучаны далёкай дарогай і таму хацелася яшчэ крыху папесціцца сном, павыцягвацца ў пасцелі, адпачыць.

Раптам я пачуў тры страшэнныя, раскацістыя, быццам грамавыя ўдары. Вокны веранды адгукнуліся чуткім енкам. Што гэта можа быць? Чую, як на вуліцы расце гоман і крыкі людзей. Хутка, па-ваеннаму апранаюся і выскакваю з кватэры. Па вуліцы бягуць людзі: у ваеннай і ў цывільнай форме.

Маёр-танкіст сказаў мне:

— Вайна... Немцы напалі...

У вачах маёй маці, жонкі і сына бачу слёзы і маўклівы перапалох:

— Што з намі будзе, што нам рабіць?

— Рыхтуйцеся да эвакуацыі... — гавару я, апранаючы поўнае баявое летняе абмундзіраванне. Яшчэ мінута і я ўжо бягу па вузкіх вулічках да аэрадрома. У горадзе рвуцца снарады — гэта б'юць дальнабойныя «Берты», а быць можа, лютуе «пятая калона», узрываючы важныя стратэгічныя пункты сувязі, пошту, тэлеграф, склады прадуктаў?...

Калі я наблізіўся да ўскраіны горада, у паветры паявілася некалькі дзесяткаў нямецкіх самалётаў «Месершміт — 109». Яны выразна выдзяляліся на фоне блакітнага неба, бліскаючы жоўтымі крыжамі на крылах.

— Так! — пераканаўся я, — гэта пачатак вайны...

Самалёты на хаду скінулі ў раёне станцыі запаляючыя бомбы, і праз некалькі мінут я ўбачыў клубы дыму і аранжавыя языкі полымя, узняўшыеся над будынкамі.

Цяжка дыхаючы, я пабег к аэрадрому. Мне засталося дабегчы сто метраў да штаба палка, калі пачуў я надрыўны гул ляцеўшых самалётаў. Гэта былі «Юнкерсы — 88». Яны шчыльным строем «клін», у групах па тры самалёты, накіроўвалі вастрыё свайго «кліна» на ўскраіну гаю, дзе знаходзіліся цыстэрны з бензінам і склады са снарадамі, патронамі і бомбамі. У мяне на плячах паявіўся вільготны халадок:

«Усё!.. Бывай маладосць!»

Свіст бомб прыжаў мяне да зямлі. Усім целам я адчуваў, як дрыжала зямля ад страшэнных узрываў. Навокал мяне з візгам праносіліся асколкі, абразаючы сукі на дрэвах, падрываючы ўверх вільготнае лісце. Здавалася мне, што я знаходжуся ў сапраўдным пекле. З секунды на секунду я чакаў магутнага, страшэннага ўзрыву, які ўскалыхне ўвесь Бельск, калі хоць адна бомба пападзе ў склад зброі...

Але гул самалётаў і ўзрывы бомб незадоўга сціхлі, я прыпадняўся і заўважыў на небе чор-

З жыцця БГКТ

Я Ў СПРАВЕ СКЛАДЧЫН

Членскія складчыны ў БГКТ — **справа не новая.** На колькі мне вядома, ані адна нарада і пленум не адбыліся ў нас, каб не было мовы аб членскіх складчынах. Усё ж «рэкорд» у неаплачванні складчын пабілае Бельскі аддзел.

У Бельску на кожным пасяджэнні гаворыцца аб складчынах. Усе члены проста абураюцца, што з гэтай справай у нас так дрэнна. Аднак само абурэнне нічога не дае. За 1963 г. на **тысячу** членаў у Бельскім аддзеле сабрана **750 зл.,** г. зн., што члены ўплацілі ў сярэднім па **0,75** зл. Статут прадугледжвае 12 зл ад аднаго члена ў год.

І ў чым тут справа? Неяк мне прыйшлося пераглядзець кантрольку ўплачвання складчын членамі Бельскага аддзела. Я сцвердзіў, што **ніхто з членаў праўлення, прэзідыума праўлення і рэвізійнай камісіі за 1962 і 1963 гады не аплацілі складчын.** Вось і прышла мне на думку пагаворка: «Рыба псуецца ад галавы». Гэта пагаворка выдалася мне проста геніяльнай. І на гэтым я перастаў дашукоўвацца прычын дрэннага аплачвання складчын у Бельскім аддзеле.

Неаплачванне членскіх складчын бельскім актывам не вынікае з іх злой волі. Справа ў тым, што ніхто гэтым не займаецца. А можа так члены Прэзідыума заняліся б гэтай справай? Напрыклад, сакратар.

Аляксей Карпюк
член праўлення Бельскага аддзела БГКТ

P. S. Я ўсіх праверыў, а сам таксама за паўтара года не маю аплачаных складчын. Я пачаў «рэвізію» ад сябе.

А.К.

ШКОЛА—ЦЭНТРАМ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНАЙ ПРАЦЫ

Святліц няма, не хапае. Таму штораз часцей школа на вёсцы пачынае адыгрываць ролю асветнага і культурнага цэнтра. У меншых вёсках праца ў школе арганізуецца пад лозунгам «Школа — цэнтрам культурна - асветнага жыцця». У мястэчках узнікаюць комплексныя асродкі культурнага жыцця пры школе.

У Гайнаўскім павеце маем прыклады і адных і другіх. Праца ў школе вядзецца ў Старым Корніне, Моры, Крыўцы. У плане арганізацыя такой жа працы ў вёсках Скупава, Курашава, Альхоўка, Семяноўка, Новаберазова.

Комплексны асродак працуе ўжо добра ў Кляшчэлях. Будуць створаны яшчэ ў Белавежы, Дубінах, Чаромусе (мястэчку) і Нараўцы.

Калі ўдасца паставіць някепска працу ў планаваных вёсках, можна будзе сказаць, што ідэя выкарыстання школы як цэнтральнага пункта асветна-культурнага жыцця на вёсцы, апраўдала сябе ў Гайнаўскім павеце.

(вл)

(Працяг са стар. 3)

загоны ільну. Два густа, высока прыкрытыя блакітным дываном кветак, а на трэцім — як валасоў на лысіне!

— Гэта Бог пакараў Трафіма Садоўскага, — падсказвалі «разумнейшыя» бабулькі, — за яго чартоўскія воды, якімі пакрапіў лён. Вось як расце там, дзе жонка яму не дазволіла пакрапіць, — паказвалі на тыя два загоны, якія якраз былі апырсканы хімічным прэпаратам. Што ж, некаторыя людзі патрапяць усё адвярнуць уверх нагамі. Але жонка Садоўскага ўжо маўчала.

Зямля ў Храбустоўцы не першай якасці. Няма зусім трэцяга класа, мала чацвертага «А» і «Б», найбольш пятага. Садоўскі сеяў па некалькі кілаграм ячменю. Не ўдаваўся нават пасля бульбы. У сельскагаспадарчым падручніку прачытаў, што ячмень асабліва не любіць кіслай глебы. Пайшоў Трафім у ГРН, папрасіў глебазнаўчую карту. Паглядзеў на свае дзялянкі і на другі дзень паехаў за вапнай. У Храбустоўцы менавіта Садоўскаму прыпісваюць першынства ў вапнаванні палёў. У 1962 годзе пад ячмень Садоўскі адвёў 70 сотых, а ў наступным годзе пад ячменем было ўжо паўтара гектара. Ураджай? Калі пералічыць на адзін гектар, дык **выпадае каля 20 цэнтнераў.** Цяжка паверыць. На 5 класе глебы атрымаць ураджай амаль у два разы вышэйшы ад сярэдняга для ўсяго павета. Не верылі таксама храбустоўскія суседзі. Прыходзілі, прыглядаліся і потым самі набіралі ахвоты і на вапнаванне, і на другія штучныя ўгнаенні.

Мікалай Нічыпарук мае поле па-суседску з Трафімам Садоўскім. Аднойчы выпала так, што побач пасадзілі бульбу. Садоўскі не пашкадаваў грошай ні на штучнае ўгнаенне, ні на высакаякаснае насенне. Нічыпарук абмежаваўся, як звычай, толькі да звычайнага гною і пасадзіў сваю ўласную бульбу, якая вадзіцца ў яго ўжо многа гадоў. Прышлося капаць. Нічыпарук з аднаго гектара (пералічыўшы) атрымаў ледзь каля 90 цэнтнераў, а Садоўскі аж — 343. Была гэта бульба гатунку «Фіта».

— Перад тым аднак, — успамінае Трафім Садоўскі, — правёў я шмат вопытаў з рознымі відамі бульбы. Вынікі гэтых вопытаў заўсёды ахвотна перадаю суседзям. Цікавіцца імі таксама Інстытут апрацоўкі глебы, угнаення і глебазнаўства (ІУНГ).

Спачатку людзі смяяліся. Гаварылі, што Трафім наставіў па полі нейкіх таблічках і ходзіць да іх маліцца. Таму так у яго расце. Сапраўды на полі Садоўскага густа стаялі розныя таблічкі. Абазначалі яны вопытныя дзялянкі. Тое было, напрыклад, з ільнянкай. Лявонь Дубко проста не верыў сваім вачам. Садоўскі, мала што сеяў ільнянку сеўнікам — як ніхто ў вёсцы — але яшчэ пераперастаўляў дышлы сеўніка на цэлы шаг. Насенне ўкладвалася роўнымі радкамі шырынёю ў 30 сантыметраў.

— Што ты поле марнуеш! — не вытрымаў сусед. — Сееш ільнянку, бы капусту ў агародзе.

Садоўскі таксама пабойваўся. Быў гэта яго першы такога роду вопыт. Часценька тады заглядаў да сваёй так радзе пасеянай ільнянкі. Узышла добра, а вырасла яшчэ лепш.

Трафім запрашае нас на свой панадворак. Бачым тут электрычны рухавік, малатарню, веялку, механізаваную сячкарню, сеўнік, плугі, бараны. **Звычайнае сельскагаспадарчае абсталяванне.** Звычайнае? А колькі ёсць такіх гаспадароў, што апрача плуга, сячкарні і бараны больш нічога больш не маюць? **Селянін ведае, які неабходна мець капітал, каб усё гэта купіць.** Трафім Садоўскі ні зімой, ні летам на заработкі нікуды не ездзіць. **Для яго гаспадарка — адзіная крыніца даходу. Патрапіць ён пайсці па грошы ў галаву.**

ВІКТАР РУДЧЫК
фота аўтара

НОВАЯ ПРАДАЎШЧЫЦА

У Скупаве 6 год працавала прадаўшчыцай Ніна Гарустовіч. І нядрэнна працавала. Але ў апошні год паміж ёю і пакупнікамі паявіліся непаразуменні, спрэчкі. Людзі сталі дамагацца змены прадаўшчыцы. Але каго назначыць на гэтую пасаду? Вырашылі гэта вельмі арыгінальна. Дзяўчаты паехалі ў Нараўку на экзамен, які адбываўся ў ГС-е. Найлепш здала экзамен Ніна Падлашчык і яна будзе працаваць прадаўшчыцай.

Яўген Рэент
вёска Міхноўка

ПАЖАР

У 8 гадзін вечара, з невядомых пакуль яшчэ прычын выбух пажар у Ласінцы. Згарэў вялікі хлеў Сашы Мінько з усім дабыткам: згарэлі свінні, куры, авечкі, тры каровы і абгарэў конь. Удалося толькі выпусціць гусей і выцягнуць жнярку. Дзякуючы пажарным камандам з Ласінкі, Нарвы і Гайнаўкі агонь не перакінуўся на іншыя будынкі.

Зіна Ялінік
вёска Навіны

ны хвасты дыму: фашысты на поўнай хуткасці адыходзілі на захад. Склады засталіся цэлымі.

...6 гадзін раніцы... Спадарожная машынай я дабраўся да палявога аэрадрома. Камандзір эскадрыллі старшы лейтэнант Дзмітрый Перавезенцаў сустрэў мяне ўзрадаваны:

— На час прыбыў, камісар... Вітай! І хутчэй рыхтуй машыну, палёт прадугледжваецца...

Я далажыў па тэлефоне аб сваім прыбыцці камандзіру і камісару палка.

— Будзьце гатовы к адбіццю налётаў ворага! — папярэдзіў мяне камандзір і камісар часці.

— Ёсць!

Выдзеўшы шэраг распараджэнняў свайму тэхніку адносна падрыхтоўкі самалёта да баявога вылету, я накіраваўся ўздоўж стаянкі машын.

Усё было прыведзена да баявой гатоўнасці: разгрупавана матэрыяльная часць, наладжана тэлефонная сувязь, прыведзены ў гатоўнасць нумар адзін усе баявыя самалёты і кулямётныя пункты. Лётчыкі і тэхнікі проста гарэлі баявым духам, не адчувалі разгубленасці, панікі, гатовы былі біць вераломнага ворага. Я з задавальненнем падумаў аб сваім памочніку — малодшым лейтэнанце Сціпану Рыднін, кірпаносым хлапцу — камсамольцу. Гэта ён, нястомны і заўсёды дзейсны, раней за ўсіх прыбыў на палявы аэрадром, патрапіў незвычайна хутка мабілізаваць поўную энергію тэхнічнага саставу для падрыхтоўкі матэрыяльнай часці да вылету.

— Малайчына, Сцёпа, дзякуй табе!

Ён стаяў перада мной збянтэжаны і радасны.

— Вось добра, што прыбылі... Цяпер і мне можна рыхтавацца да вылету?

— Можна!

Сціпан крута павярнуўся і крыху пакульгваючы на правую нагу, паімчаўся да самалёта.

— «Малайчына, хлапец!» — падумаў я і ўспомніў, як тры месяцы назад, у час парашутных скачкоў Сціпан няўдачна прызямліўся і паламаў нагу. Медыцынская камісія адсунула яго ад палётаў на чатыры месяцы. Мінуў ледзь адзін. І раптам я дазволіў яму ляцець без санкцыі медкамісіі, без ніякай трэніроўкі... Ці справіцца Сціпан з гэтым маім даверам? Ці не разабʼе за першым узлётам і сябе і знішчальнік?

Гэтыя думкі ўвесь час хвалявалі мяне, пакуль я праходзіў уздоўж стаянкі самалётаў, вітаючыся з тэхнічным саставам.

— Машына да палёту гатова! — дакладвалі лётчыкі. Вось яны, мае дарагія сябры, старшы лейтэнант Грыша Алаеў, здаровы, шырокатвары волат з горада Горкага; лейтэнант Віктар Ушакоў, высокі, стройны, заўсёды ўсміхаючыся, масквіч; лейтэнант Васіль Воднеў, беларус з-пад Віцебска, жвавы, чарнавокі...

(Працяг у наступным нумары)

ВЯСНОЙ НА ПАСЕЦЫ

Вясна на пасецы пачынаецца з першым аблётам пчол. Добра было б, каб пчаляр быў заўсёды на пасецы ў час аблёту. Але мала толькі прыглядацца, як пчолкі пасля зімовай няволі весела лятаюць над вуллямі, трэба запісаць, як зазахоўваюцца паасобныя сямейкі. Калі пчолы дружна выходзяць з вулля і зараз жа пачынаюць лятаць, а пры тым забіраюць з сабой трупы сваіх сясцёр, гэта сведчыць аб здароўі і сіле. А калі пчолы поўзаюць па лятку і сценках вулля, як сонныя, ды пры тым пакідаюць па сабе забруджданыя месцы, трэба ведаць, што зімоўка не спрыяла пчолам. Прычын на гэта можа быць некалькі: позняя падкормка, неадпаведны мёд, напрыклад, верасовы, рапсавы або страта маткі ў час зімоўкі.

Пасля аблёту пчол, як толькі будзе так цёпла, што можна будзе працаваць на пасецы ў аднай кашулі (15°Ц), прыступім да веснавога перагляду. Абавязкова трэба мець пры сабе сшытак і аловак, каб магчы ўсё заўважанае ў вуллі запісаць. Трэба запісаць на колькі рамках лічынкі (чэрв) і які іх узрост, якія запасы мёду. У сямейках з сярэдняй сілай у красавіку павінна быць не менш пяці кілаграмаў мёду, а ў дужэйшых яшчэ больш. Калі ў вуллях малы запас ежы, маткі абмяжоўваюць складанне яек. Можа здарыцца так, што ў час зімоўкі сямейка страціць матку. Прычынай гэтага можа быць старасць маткі. Тых самых матак не варта трымаць у вуллях больш 3—4 год, бо яны пачынаюць складаць усё менш пчаліных яек, а больш трутневых.

Калі не маем у запасе матак, дык гэту сямейку трэба злучыць са слабейшымі сямейкамі. Як вядома, зімой гінуць старыя спрацаваныя пчолы, так што вясной сямейка змяншаецца, а да яе сілы трэба дапасаваць гнязло. Да часу, пакуль сямейка разрасцецца, трэба выбраць з гнязда лішнія рамкі. Трэба пакінуць столькі, колькі пчолы абсядаюць (займаюць) ды яшчэ адну — дзве рамкі. У першую чаргу трэба выняць з вулля ўсе рамкі, якія маюць цёмныя і паплеснеўшыя соты. Пасля ўкладу гнязда паводле вымаганняў і сілы сямейкі трэба яго добра акрыць. Вясной пчолы патрабуюць больш цяпла, як зімой, бо ў кожнай нармальнай сямейцы маткі складаюць яйкі і ўжо могуць быць нават маладыя пчолкі.

Пасля заканчэння ўсіх пералічаных прац заглянем у нашы запісы. Калі там знойдзем, што тая ці іншая сямейка мае мала запасаў, зараз жа трэба іх запасы папоўніць. На папаўненне запасаў даем густы сіроп — дзве часткі цукру і адну частку вады. Каб пабудзіць матку складаць больш яек, трэба даць два літры рэдкага сіропу малымі порцыямі. Калі мы ўжо ўпарадкавалі свае сямейкі, зрабілі запас штучнай ежы і ператалілі на воск усе выбракаваныя соты, можам спакойна чакаць цёплых і сонечных дзён.

МІКОЛА ДВАРЭЦКІ
Штукова,
Гданьскае ваяводства

„КАЦЮШЫ" АГОНЬ!

Хто не чуў пра легендарныя «Кацюшы», якія да шаленства даводзілі гітлераўскіх салдат! Савецкі часопіс «Огонёк» ад 13 сакавіка г.г. апублікаваў гісторыю стварэння гэтай славутай зброі.

У 1928 годзе была арганізавана Газадынамічная лабараторыя, у якой працавалі невялікі калектыў таленавітых энтузіястаў ракетнай зброі. Іх працамі пастаянна цікавіліся Г.К. Арджанікідзе, начальнік узбраення Чырвонай Арміі М. Н. Тухачэўскі і славуты вучоны Цыялкоўскі. Ужо да 1931 года калектыву пад кіраўніцтвам Б.С. Петрапаўлаўскага ўдаецца стварыць рэактыўныя снарады ў 82 і 132 міліметраў, якія стралялі на адлегласць да 6 кіламетраў.

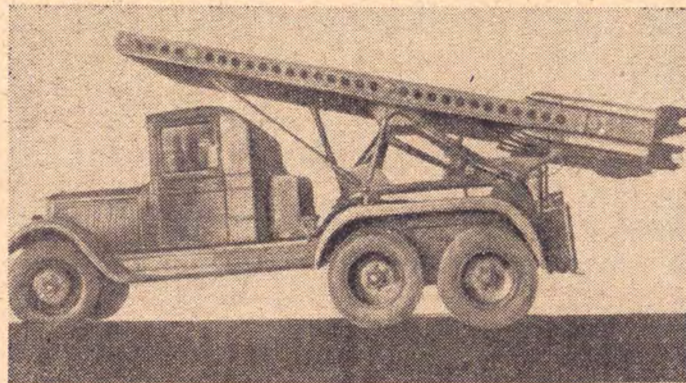
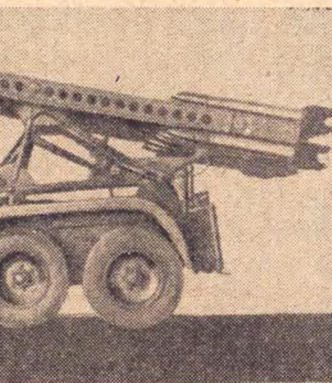
Раніца 20 жніўня 1939 года. Над адным з палявых аэрадромаў узвіліся сігнальныя ракеты. Пяць знішчальнікаў «И—16» узняліся ў паветра. Пад крыламі кожнага — па восем ракетных снарадаў. Пасля 20 мінут стала ясна: насустрач ідуць японскія знішчальнікі. «Да ворага — кіламетр», — прыкінуў Званароў, камандзір групы і прыціснуў кнопку спускавога механізма. Цёмныя трасы ракет з пяці машын праплылі на фоне блакітнага неба. Лётчыкі вярнуліся на базу.

— Віншую з удачай! Першы раз у гісторыі ракетнымі снарадамі збіты два самалёты! — заявіў Герой Савецкага Саюза Г.П. Краўчанка.

Самы вялікі ўклад у стварэнне гэтай зброі ўлажылі савецкія інжынеры Барыс Петрапаўлаўскі і Георгій Лангемак.

Летам 1938 года ў лабараторыі сталі распрацоўваць наземную шматзарадную рэактыўную установку, на якой памяшчаліся 24 снарады калібрам у 132 міліметры. Асновай для гэтай устаноўкі быў звычайны грузавік. Першыя выпрабаванні паказалі, што ўстаноўкі дзейнічаюць нядрэнна, хоць выявіліся таксама нейкія недахопы. Новы варыянт — шаснаццацізарадная ўстаноўка. Яна была шмат лепшай ад папярэдняй. **Вучоныя назвалі яе сімвалам «БМ-16», а славу здабыла як «кацюша».**

Ідэю выкарыстання рэактыўных ракет у наземных шматзарадных устаноўках выказвалі Б. Петрапаўлаўскі і Г. Лангемак яшчэ ў 1933 годзе, калі яны працавалі над ракетным узбраеннем самалётаў.

Вось такой была першая легендарная «кацюша».

Апошнія выпрабаванні «кацюш» праводзіліся літаральна на некалькі гадзін да нападу гітлераўцаў на Савецкі Саюз 21 чэрвеня 1941 года. Присутныя на выпрабаваннях прадстаўнікі кіраўніцтва Камуністычнай партыі, ураду і арміі высока ацанілі баявыя якасці новай, дагэтуль няведамай у гісторыі зброі.

Непадалёк ад горада Орша раптам узарваліся ў неба доўгія языкі агня. Акупанты нічога не спадзяваліся. Затраслася зямля. Са страшэнным грукатам у адзін момант разарвалася амаль сто снарадаў. Батарэя капітана Івана Флерава пачала абстрэльваць «кацюшамі» чыгуначную станцыю Орша. Быў гэта гістарычны момант: 15-ая гадзіна 30 мінут 14 ліпеня 1941 года.

Потым, калі толькі на небе паказваліся вогненныя языкі, гітлераўскія салдаты ў адзін голас крычалі: «Майн гот, «кацюшы»! і хаваліся ў недаступныя норы.

Цяпер ракетная ваенная тэхніка стала асновай узбраення не толькі савецкай арміі. Таму варта памятаць пра бабульку «кацюшу» і пра яе канструктараў. (вр)

Бацькі «кацюшы», савецкія інжынеры, энтузіясты рэактыўнай тэхнікі — Барыс Петрапаўлаўскі, Георгій Лангемак і Іван Кляйменаў. Фота: «Огонёк»

ПАРАДЫ ДЛЯ ДЗЯЎЧАТ

«Прыходзіць вясна, а з ёю клопат. Ад веснавога сонца і ветру маю на твары вяснушкі. Як з гэтага вылечыцца? Ці ёсць які-небудзь спосаб на вяснушкі?» — піша да нас Н.К. з Гайнаўскага павета.

Радыкальнага спосабу, каб зусім і назаўсёды пазбыцца вяснушак, няма. Але ёсць іншы выхад. Калі хочаш не мець вяснушак можаш купіць крэм пад назвай «Галіна», або «Крэм ад вяснушак». Крэмы гэтыя вельмі танныя. Можна таксама выбеліць твар сокам з кораня пятрушкі, а калі выбяляецца твар, вяснушкі робяцца менш заметныя. Але думаю, што маладым дзяўчатам найлепш, каб твар загарэў, тады вяснушкі таксама менш відочныя, а нават прыдаюць прыгажосці.

Дзяўчаты! Калі хочаце ў чымсьці параіцца, напрыклад, як пашыць сукенку да сваёй фігуры, з якога матэрыялу і г.д., пішыце ў куток «Парады для дзяўчат». Па меры магчымасці будзем вам раіць. (на)

Вялікае Салонае возера знаходзіцца ў амерыканскім штаце Юта. Мае 50 кіламетраў шырыні і 130 кіламетраў даўжыні. Яно найбольш салонае возера ў свеце. Чалавек у ім не ўтопіцца, можа свабодна чытаць газету, седзячы на вадзе. (ся)

ЦІ ШКОДЗІЦЬ ЗДАРОЎЮ МОЦНЫ ЧАЙ?

Чай мае розныя рэчывы, якія надаюць яму прыемны смак (танін) і духмянасць (духмянае масла). Невялікая колькасць кафеіну ў чаі спрыяльна дзейнічае на сэрца і крываносныя сасуды, рэгулюе дзейнасць нервовай сістэмы.

Ужыванне трох—чатырох шклянак чаю ў дзень не шкодзіць здароўю. Аднак, калі сістэматычна выпіваць па некалькі шклянак вельмі моцнага чаю, гэта ўжо шкодна. Ад павышаных доз кафеіну ўзбуджаецца нервовая сістэма, пагаршаецца сон.

Ужыванне лішняй вады ўскладняе работу сэрца і нырак, вымывае з арганізма карысныя мінеральныя солі і вітаміны. Асабліва шкодны моцны чай дзецям, а таксама людзям з захворваннямі сэрца, крываносных сасудаў і нервовай сістэмы.

НОВЫ РАБІНЗОН

Палінезійскі астравок Антараж (архіпелаг Кука) да гэтага часу лічыўся незаселеным. Аднак нядаўна з верталёта аднаго з амерыканскіх караблёў заўважылі чалавека. Маракі рашылі пазнаёміцца з ім.

Аказалася, што нейкі Том Ніл некалькі год таму назад прыплыў на Антараж з Новай Зеландыі. Ён пабудаваў на востраве хіжыну, развёў курэй, парасят і галубоў. Адзіным яго прыяцелем быў сабака, які дзяліў з Нілам дабравольную ссылку. Новы Рабінзон адказаўся пакінуць востраў.

„САТУРН" *Васіль Ардаматскі*

Міліцыянер і Лідзія Алейнікава прайшлі ў памяшканне дырэкцыі, і паставы няспешна ўзяўся за таінства складзення пратакола. Прозвішча? Імя? Па бацьку? Год нараджэння? Месца нараджэння?.. Ён быццам не бачыў, што седзячую перад ім жанчыну трасло, як у ліхаманцы, і не чуў, як яна разгублена паўтарала: «Ён уцёк... Ён уцёк»...

Пратакол яшчэ не быў закончаны, як у Трэцякоўскую прыімчаў каржакаваты хлапец у моднай крацястай кашулі навыпуск. Ён паказаў міліцыянеру сваё пасведчанне і ціха спытаў аб чымсьці.

Хлапец, выслухаўшы адказ міліцыянера, весела агледзеў жанчыну.

— Вы Алейнікава?

— Пяты раз гавару: Алейнікава Лідзія Віктараўна, — злосна сказала жанчына.

— Вы ўжо выбачайце, Лідзія Віктараўна, — усміхнуўся хлапец, — служба ў нас такая. Вы не хвалюйцеся, меры прыняты. Я з дзяржбяспекі. Лейтэнант Трыгубаў. Цяпер вы мне ўсё раскажыце. Што гэта за чалавек, якога вы пазналі? Дзе вы з ім пазнаёміліся? Як? І гэтак далей. Толькі як найдакладней...

Калі лейтэнант Трыгубаў вярнуўся ў Камітэт дзяржаўнай бяспекі і далажыў аб усім начальніку аддзела, той быстра аддаў па тэлефоне некалькі загадаў, коратка далажыў камусьці аб здарэнні і, урэшце, назваў апошні нумар.

132

— Гэта Бабакін гаворыць. Слухай, помніцца мне, што ў адным з тваіх данясенняў па «Сатурне», якія праходзілі праз мяне, было нешта пра дзяўчыну, якую Мілер апрацоўваў, каб закінуць у Маскву. Помніш? Тады нікуды не выхадзі, зараз мы зойдзем да цябе з лейтэнантам Трыгубавым. Вельмі цікавая сітуацыя.

У кабінеце палкоўніка Рудзіна лейтэнант Трыгубаў паўтарыў свой расказ.

— Ясна. Гэта яна, — сказаў Рудзін. — Значыць, яна тады заламалася?

— Не. Яна сказала, што выжыла цудам, а потым, калі ўцяклі немцы, яна перабралася ў Маскву, да сястры.

— Пошукі ўжо ідуць? — спытаў Рудзін.

— Шукаем таксі, — адказаў Бабакін.

— Генерал Маркаў інфармаваны?

— Так. Ён на чатырнаццатую нуль-нуль вызначыў аператыўку...

У гэты час цэнтральная дыспетчарская таксі ўжо ў шосты раз перадавала па радыё адну і тую ж аб'яву:

— Да ўсіх вадзіцеляў! Да ўсіх вадзіцеляў! Калі ўбачыце машыну з нумарамі 30-32 і 30-37, перадайце іх вадзіцелям загад дырэктара парку: неадкладна з'явіцца ў свой парк. Паўтараю...

Гэту аб'яву маглі пачуць толькі вадзіцелі радыёфікаваных машын, а іх было яшчэ не так многа. Старшы лейтэнант дзяржбяспекі Глебаў гэта разумеў і, знаходзячыся ў таксаматорным парку, нерваваўся.

Першай прыбыла машына з нумарам 30-32. Вадзіцелям яе аказалася жанчына. І адразу ж Глебаў дакументальна ўстанавіў, што ў гэты час, калі здарыўся выпадак, гэта машына абслугоўвала народнага артыста рэспублікі Смірнова-Сакольскага.

Артамонаў пасля Гернгроса вазіў яшчэ з дзесятак пасажыраў і ўжо пасля поўдня адвёз вясёлую кампанію на рачны вакзал у Хімкі. І там уліп: ля пад'езду вакзала стаяла цэлае стада свабодных таксі. Вяртацца кіламетраў сем пустым ён не хацеў, вырашыў чакаць сваёй чаргі і здрымнуў.

133

Яго разбудзіў пажылы вадзіцель.

Слухай, цябе ў гараж начальства патрабуе. Неадкладна. Па радыё з раніцы трубяць.

Артамонаў, злосны як чорт, ірвануў машыну са стаянкі. Ён быў перакананы, што падняў шум пасажыр, якога ён не дачакаўся, каб выдаць з пяцёркі рэшту.

У гаражы пасажыра не аказалася. Замест яго з Артамонавым гутарыў сімпатычны малады таварыш. Гэта быў Глебаў.

— Раскажыце мне, дзе вы былі сёння паміж дзесятай і адзінаццатай гадзінамі, — папрасіў Глебаў.

Артамонаў хацеў было спытаць, а хто ты такі, каб я табе апавяданні расказваў, але тут жа падумаў, што трубіць паўдня па радыё здарма не стануць.

— Дзе я ў гэты час быў? Дайце прыпомніць... Значыць, Прэабражэнка. Потым ЦПК і А. Горкага... Потым ГУМ... Потым Савельеўскі... Потым зноў ГУМ... Потым Хімкі. А адтуль па выкліку сюды.

— А ля Трэцякоўкі вы не былі?

Артамонаў адказаў не адразу, быццам намагаючыся прыпомніць. У самай справе ён хутка кеміў: «Ясна — рэшта. Шум узняў гэты іншаземец. Але засеклі мяне, відаць, дакладна, і круціць небяспечна. Чорт з ёй, з гэтай тройчы праклятай пяцёркай!»

— Так, я быў там.

— Там вы ўзялі высокага мужчыну ў ясным касцюме?

— Ну, узяў. І што з гэтага?

— Куды вы яго адвезлі?

— Метро Беларускі вакзал.

Артамонаў глядзеў на сімпатычнага маладога таварыша, бачыў, як той хвалюецца, і не мог зразумець, ад чаго. Няўжо з-за чатырох з палавінай?

— Як ён з вамі расплаціўся?

— Добра расплаціўся, — пачаў, усміхаючыся, Артамонаў.

134

ТРЫБУНА чытачоў

МЕДЫЦЫНСКІЯ СЯРЭДНІЯ ШКОЛЫ НА БЕЛАСТОЧЧЫНЕ

Запісы ўжо прымаюцца

У Беластоцкім ваяводстве ёсць наступныя сярэднія медыцынскія школы: для маючых атэстат сталасці (матуру), 18—30 год.

Państwowa Szkoła Medyczna Pielęgniarstwa Беласток, Варшаўская 29, з інтэрнатам, стыпендыя 420 зл., навука 2 гады, без уступнага экзамену.

Państwowa Szkoła Medyczna Położnych Беласток, Чацкага 8, з інтэрнатам, стыпендыя 360 зл., навука 2,5 гады, без уступнага экзамену.

Państwowa Szkoła Medyczna Techników з аддзеламі аналітыкі і фармацэўтыкі, Беласток, Міцкевіча 2б з інтэрнатам для дзяўчат, стыпендыя 273 зл., навука 2 гады, экзамен вусны і пісьмовы па хіміі.

Пасля 9-ці класаў, 16—20 год

Liceum Pielęgniarstwa ў Ломжы, вул. 22 Ліпеня 20, стыпендыя 420 зл., з інтэрнатам, навука 4 гады.

Liceum Pielęgniarstwa ў Беластоку, Варшаўская 29, з інтэрнатам, стыпендыя 420 зл., навука 4 гады.

Выпускнікі абедзвюх гэтых школ атрымліваюць атэстат сталасці і дыплом медсястры. Экзамены па праграме апошніх пройдзеных класаў.

Пасля 7-мі класаў, 14—16 год.

Liceum Medyczne Pielęgniarstwa ў Бельску, вул. Навоткі 6, інтэрнат для невялікай колькасці вучняў, стыпендыя 420 зл. для жывучых у інтэрнаце, для іншых 273 зл. Навука 5 год.

Liceum Medyczne Pielęgniarstwa ў Беластоку, вул. Варшаўская 29, без інтэрната, стыпендыя 273 зл., навука 5 год.

Liceum Medyczne Pielęgniarstwa ў Ломжы, вул. 22 Ліпеня 20, без інтэрната, стыпендыя 273 зл., навука 5 год.

Выпускнікі гэтых трох школ атрымліваюць атэстат сталасці і дыплом медсястры. Экзамены па праграме пачатковай школы.

Zasadnicza Szkoła Medyczna Psychiatrycznych Asystentek dla Pracujących ў Харошчы. Навука 3 гады. Школа вячаровая, для працуючых у шпіталі.

Zasadnicza Szkoła Medyczna PCK у Элку, Славацкага 24, з інтэрнатам і стыпендыяй. Навука 2 гады. Школа не дае поўнага дыплома, толькі правэ асістэнткі медсястры ў шпіталях.

Запісы ва ўсе школы ўжо пачаты. Дакладныя інфармацыі можна атрымаць непасрэдна ў школах асабіста або пісьмова.

Дакументы: пасведчанне са школы, лекарскае, аб маянтковым стане бацькоў, біяграфія, паданне, дзве фатаграфіі. (вл)

Клопаты аб дзецях

Таварыства сяброў дзяцей на Бельшчыне мае не малыя дасягненні. Дзейнічаюць 44 гурткі. У Бельску працуе 27, а на вёсках — 17. Асноўнай дзейнасцю гурткоў ТПД з'яўляецца арганізацыя дзіцячых пляцовак. У Бельску ёсць 5 такіх пляцовак. Апеку над гэтымі пляцоўкамі маюць праўленні гурткоў і дзіцячыя самаўпраўленні. Дзякуючы іх апецы ўпарадкаваны дзіцячыя пляцоўкі, памалёваны платы, пастаўлены лаўкі, качэлі і з'язджальні. Моладзь ТПД сама зрабіла 16 лавак і баскетбольную пляцоўку. Асабліва актыўна працуюць старшыні і сакратары гурткоў ТПД Марыя Парфенюк, Марыя Давідзюк, Браніслава Ажэльска, старшыня суда тав. Кубак і старшыня Саюза настаўнікаў тав. Лазінскі. Вартасць усіх работ, выкананых грамадскім чынам па іх ініцыятыве, акрэсліваецца сумай 40 тыс. зл.

У лютым гэтага года для дзяцей быў арганізаваны кулік у Галадоўскі лес. Былі наняты два вазы, да якіх дзеці дачапілі 12 санак і пад апекай бацькоў і гуртка ТПД выехалі на экскурсію. Дзеці вязлі для птушак корм і кармушкі, якія потым прычапілі на дрэвах у лесе.

Важнай дзейнасцю ТПД з'яўляецца арганізацыя вясковых дзяцінцаў на перыяд палявых работ. У мінулым годзе было арганізавана 12 такіх дзяцінцаў. Да найлепш працуючых гурткоў належаць: гурток ТПД у Рыбалах, якім кіруе Аляксандра Панасюк, і гурткі ў Керснове, Парцаве і Кальніцы, якія ўзначальваюцца Янінай Хвашчэўскай, Сцяпанам Трафімюком і Юліяй Язерскай.

Цікавыя планы намечаны Павятовым праўленнем ТПД і на 1964 год. У гэтым годзе таксама будзе арганізавана 12 дзяцінцаў і 12 пунктаў для дзяцей прадшкольнага ўзросту пры падставовых школах на вёсках. Павялічыцца колькасць святліц, дзіцячых пляцовак і летніх лагераў.

Уладзімір Кучынскі

— Мяне не цікавіць сума, — перабіў яго Глебаў. — Ён плаціў манетамі ці паперкай?

— Паперкай, паперкай... — агрызнуўся Артамонаў.

— Яна ў вас захавалася?

Артамонаў мяўся, зноў рабіў выгляд, што хоча прыпомніць, ці цэлая ў яго гэта пяцёрка.

— Таварыш Артамонаў, гэта вельмі важна, каб паперка аказалася ў вас! Вельмі важна!

Артамонаў не спяшаючы дастаў партманет і выняў з яго пяцёрку. Ён ужо разумеў, што справа не ў рэшце.

— Асцярожна! — крыкнуў Глебаў. — Трымайце за вугал.

Артамонаў кінуў пяцёрку на стол.

— Дзякую, таварыш Артамонаў. Вельмі вам дзякую. Вы не ўяўляеце, колькі каштуе гэта пяцёрка.

— Чаму ж гэта не ўяўляю?

Глебаў скеміў, выняў з кішэні пяць рублёў, аддаў іх Артамонаву.

— Вы пакуль свабодны.

— Што значыць пакуль? — устрывожыўся Артамонаў.

— А тое, што вас не павінна здзівіць, калі мы выклічам вас да сябе ў КДБ. Магчыма, трэба будзе пры вашай дапамозе ўдакладніць асобу гэтага пасажыра. І апошняе: нікому аб здарэнні ні слова.

— Ясна... — заклапочана працягнуў Артамонаў, устаў і, пераступіўшы з нагі на нагу, збянтэжана сказаў: — Ён, дарэчы, рэшты не ўзяў. На лічыльніку было ўсяго сорак сем капеек.

Глебаў рассмяяўся.

— І вы думалі, што вас выклікалі адабраць рэшту?

— Не без гэтага...

— Пачакайце крыху, я афармлю пратакол, вы павінны падпісаць...

(Працяг за тыдзень)

135

Не толькі традыцыйнае рамясло

Да гэтага часу нядрэнна развіваецца традыцыйнае рамясло, як кравецтва, шавецтва, сталярства і цырульніцтва. Адчуваецца вялікі недахоп электратэхнікаў, тэлетэхнікаў, слёсараў і іншых рамеснікаў. Зараз гэта праблема стаіць у цэнтры ўвагі аддзела прамысловасці прэзідыума ПРН у Гайнаўцы. Аддзел арганізаваў тры падрыхтоўчыя курсы з галіны будаўніцтва, металаапрацоўкі і электратэхнікі, якія закончыла 72 вучні. Патрэбны на вёсцы і іншыя спецыялісты, як кавалі, рамонтнікі сельскагаспадарчых машын, вулканізатары і іншыя. Падобныя курсы спатрэбіліся б і для гэтых спецыяльнасцей.

Бельшчызна багацее

Добра развіваюцца на Гайнаўшчыне існуючыя 6 сгулдзельняў прадукцыйных. А вось некалькі фактаў з Бельшчызны. За мінулы 1963 год, у гэтай спулдзельні прадукцыйнай на адну днёўку вышла больш як 47 зл. Не ўлічваецца сюды даход з прысядзібнага ўчастка і прыватнай жывёлагадоўлі.

Ю. Козак
Гайнаўка

У гонар ХХ-годдзя

У час абмяркоўкі гаспадарчых планаў развіцця паасобных вёсак сяляне грамады Храбалы абавязаліся грамадскай працай ушанаваць ХХ-годдзе народнай Польшчы. На сваіх сходах яны прымалі пастановы грамадскім чынам направіць дарогі, якія спалучаюць паасобныя вёскі: будзе зроблена 200 метраў жвіроўкі ад Малых Грынявіч да Гацькоў, 300 метраў дарогі з Храбалоў у Плюцічы, 200 метраў ад шашы да Плюціч, а таксама па некалькі сот метраў дарогі Гацькі — Райск, Рыпнева — Малыя Грынявічы, Райск — Храбалы і Плёскі — Кнаразы. Жыхары Дзянісак уложаць 200 метраў бруку, а сяляне Райска пабудуюць водныя пропусты на дарозе Райск — Сталовач.

Вартасць дарожных работ грамадскім чынам замыкаецца сумай 320 тысяч злотых.

Прадбачваецца таксама будова грамадскім чынам 24 водныя пропусты на меліярацыйных равах. І ў гэтай галіне вартасць грамадскай працы ў кожнай вёсцы складзе суму па 85 тыс. зл.

Жыхары Малых Грынявіч згодна з абавязацельствам пабудуюць у сваёй вёсцы злеўню малака. Ацэньваецца гэта праца на 40 тыс. зл.

Асаблівага значэння ў працэсе рэалізацыі гаспадарчых задач у грамадзе Храбалы набірае датэрміновае выкананне ўзносаў на грамадскі фонд будовы школ. На нарадзе солтысаў была прынята пастанова, каб да 30 чэрвеня план збору на ГФБШ быў выкананы ў 100 працэнтах.

Аляксандр Трафімюк
сакратар Прэзідыума ГРН у Храбалах.

Дарагое **Сэрцайка!**

Жыву ў вёсцы Р. Гайнаўскага павета. Дзяўчат у нас многа, але і тыя не чытаюць газет, кніжак, толькі іграюць у карты або пляткуюць. Такія якраз дзве дзяўчыны Л. і В., маючыя ўжо больш дваццаці год. Вось што здарылася мне. Былі яны маімі добрымі сяброўкамі. Перад новым годам яны напісалі пісьмо нібы ад мяне да Колі, хлапца, якога я мала ведала. Ён працуе больш 20 км ад нашай вёскі. Яны напісалі, што я яго запрашаю на свята і ён прыехаў да мяне. Ён у нашай вёсцы ніколі не быў. Я Колю не хацела прыняць, бо і што ж я буду з ім гаварыць, калі я яго не знаю. Яны накіравалі да мяне Колю пераначаваць. Але дагэтуль у мяне хлопцы не начавалі і я не хацела, каб Коля ў мяне начаваў. І тады пусцілі б плётку, што ў мяне начуюць хлопцы. Але ім гэта не ўдалося. Дык пачалі пляткаваць, што я сама запрасіла Колю, а пасля не прыняла яго. А я не люблю зводзіць хлопцаў, і ў гэтым жа ж я не вінавата. Коля цяпер на мяне гневаецца і сказаў, што будзе за гэта мсціцца. Як вытлумачыць Колю, што я ў гэтым не вінавата, нічога не ведала аб запрашэнні. Вельмі прашу цябе, Сэрцайка, каб ты надрукавала гэты ліст, каб прачыталі яны аб гэтым і больш не рабілі.

Марыся
з Гайнаўскага павета

Дарагая **Марыся!**

Спачуваю табе, але думаю, што маеш выйсце з гэтага непрыемнага становішча. Ты дрэнна аднак паступіла, што, калі прыехаў Коля на святы да цябе, ты яго не пусціла ў хату. Ён жа таксама ў тым не вінаваты. Ты павінна была тады адразу яму вытлумачыць, што ты нічога не ведаеш, пайсці з ім разам да тых дзяўчат і высніць справу на месцы. Але не трэба было выганяць хлопца з хаты, бо ён жа не меў куды пайсці, нікога не ведаючы. Праўда, ён не павінен ехаць да дзяўчыны, якой не ведае. Гэта будзе і для яго навучка. Не мае ён таксама рацыі ў тым, каб мсціцца. Гэта вельмі непрыстойна для мужчыны.

Як цяпер табе выйсці з гэтага становішча? Ты павінна пры найбліжэйшым спатканні з Колем, калі ён прыедзе ў тваю вёску, вытлумачыць яму так, як я табе пішу на пачатку. Тады вельмі сорамна будзе тваім сяброўкам і за іх бескультурныя паступкі, і напэўна яны ўжо больш так не зробяць. Сапраўды, дзяўчатам брыдка рабіць такія штучкі.

Калі гэтак паступіш, як я табе раю, напэўна Коля перастане гневацца на цябе, а аб тваіх сяброўках будзе мець дрэннае ўражанне. Гэта ім будзе найлепшая навучка.

СЭРЦАЙКА

«Ужо прайшоў год, як я скончыла пачатковую школу. Хаця ў нас дома матэрыяльныя ўмовы не вельмі добрыя, аднак вельмі хацела б пайсці куды-небудзь вучыцца. Парай, куды пайсці, у якую школу», — піша Марыся з Беластоцкага павета.

Не пішаш, якая спецыяльнасць цябе цікавіць, таму цяжка табе раіць.

Калі маеш цяжкія матэрыяльныя ўмовы, можаш паступіць у карэспандэнцыйны агульнаадукацыйны ліцэй у Беластоку, вул. Цёплая 32. Тады будзеш самастойна вучыцца дома, а толькі час ад часу кансультавацца. Гэта найпрасцейшы, думаю, для цябе выхад.

Ёсць таксама сярэднія школы медсясцёр пасля 7-мі класаў у Беластоку, Бельску-Падляшскім, Элку і Ломжы. Шырэйшую інфармацыю аб гэтых школах знойдзеш у сённяшняй «Ніве». С.

Праграма на 21 — 26.IV. 1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Koledzy" (radz.), 21—23. „Czarny monokl" (franc.), 24—26.

Кляшчэлі
„Powiernik pań" (franc.), 21—23. „Trzynastego nocą" (bułg.), 24—26.

Дубіны
„Jak być kochaną" (polski), 25—26.

Нараў
„Sprawa Niny B" (franc.), 22—26.

Нараўка
„Przygody Krosza" (radz.), 25—26.

Чаромуха
„Płonąca wyspa" (radz), 21—23. „Czarny monokl" (franc.), 24—26.

Чыжы
„Diabeł morski" (radz.), 22—26.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Siedem nianiek" (radz.), 22—26.

Бранск
„Drugi tor" (NRD), 21—23. „Szesnasta wiosna" (radz.), 24—26.

Гродзіск
„Torreador" (meksykański), 25—26.

Орля
„Strachy zamku Spessert" (NRF), 22—26.

Райск
„Król Maciuś I" (polski), 22—26.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Zwycięstwo nad Wołgą" (radz.), 21—23. „Gdzie jest generał" (polski), 24—26.

Міхалова
„Wyprawa w Tatry Słowackie" (czeski), 21—23. „Nieletni świadek" (ang.), 24—26.

Супрасль
„Nie bójcie się tabliczki mnożenia" (NRD), 21—23. „Śmierć nazywa się Engelchen" (czeski), 24—26.

Чорна Беластоцкая
„SOS na Pacyfiku" (ang.), 21—22. „Sławne miłości" (franc.), 23—24. „Weekendy" (polski), 25—26.

СЯМЯТЫЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Rudy" (radz.), 21—23. „Gdzie jest generał" (polski), 24—26.

Мілейчыцы
„Powiernik pań" (franc.), 21—23. „Milczenie" (polski), 24—26.

Нурэц
„Mecz w piekle" (węgierski), 21—23. „Komiczny świat Harolda Lloyda") 24—26.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Tylko we dwoje" (ang.), 21—23. „Yokmok" (polski), 24—26.

Сухаволя
„Ziemia aniołów" (węgierski), 21—23. „Kanciarze i Spółka Akcyjna" (ang.), 24—26.

Шудзялава
„Wąż morski z Loch Ness" (ang.), 22—26.

Сідра
„Stworzenie świata" (czeski), 21—22. „Zabawa na sto dwa" (ang.), 23—24. „Haszek i jego Szwejk" (radz.), 25—26.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Ich dzień powszedni" (polski), 25—26.

Новы Двор
„Po latach" (radz.), 25—26.

Ружаны Сток
„Flip i Flap na bezludnej wyspie" (franc), 21—23. „Czas rozłąki" (radz.), 24—26.

У мясцовасці Янаў у днях 21—26.IV. фільмы высвятляцца не будуць.

ТЭАТРЫ

ТЭАТР ІМ. ВЯНГЕРКІ
(выязная група)

Дарожкі (Беластоцкі павет)
„Pokusa" — 21.IV.

Саколка
„Pokusa" — 23.IV.

Чаромуха
„Pokusa" — 24.IV.

Чорна Беластоцкая
„Pokusa" — 25.IV.

Бельск Падляшскі
„Pokusa" — 26.IV.

ТЭАТР «СВЕРШЧ»

Дуброва
„Zimowa przygoda" — 21.IV.

Самаходныя частушкі

Есць шчэ не адзін шафёр
З розумам кароткім,
Што бензін ліе ў матор,
А гарэлку — ў глотку.

Затанкуе цэлы бак,
Рот залье заразай.
Рулём круціць абы-як,
Едзе на двух газах.

Прэ машыну на ўвесь ход,
Услед крычыць Даніла:
Разваліў мне новы плот,
Каб яго скруціла!

Крычаць бабы: — Каб ты спух,
Ці ж дарога вузка?!
Тутай курка, там пятух,
А там ляжыць гуска!

— Парасятка мне забіў!
— Раздавіў авечку!
Каб ён галаву скруціў
Буду ставіць свечку.

Услед за ім імчыць праклён.
У чыстым полі пастка?
Трэба прыпыніць разгон.
— Станьце, калі ласка.

Наваліўся на тармоз,
Скрыгнулі цыбанты
І ўваліўся у аткос
Ля міліцыянтаў...

Прысягаўся для М.О.:
— Ўжо плаціў мандацік.
Але спіртам як дало,
Права язды страціў.

Без работы прабыў год,
Піці заракаўся,
Зноў паехаў, заліў рот,
Насмерць налізаўся.

ВАЦІК АСІПОВІЧ

ПРЫЧЫНА

— Вы разводзіцеся са сваім мужам?

— Так, мне надаела ўвесь час быць адной.

У АМЕРЫЦЫ

Стэнаграфістка ўваходзіць у кабінет начальніка.

— Пане дырэктар, здаецца, вас клічуць да тэлефона.

— Што значыць «здаецца»? Мяне клічуць ці не мяне?

— Бачыце, калі я зняла трубку, мужчынскі голас спытаў: «Гэта ты, стары бандыт?»

ШТО КАМУ

У заапарку здох велізарны слон. Наведвальнік, пачуўшы плач аднаго са служачых, паспачуваў яму:

— Разумею, смерць жывёліны — вялікае гора для вас. Аднак не трэба так гараваць.

— Вам лёгка суцяшаць! Яму ж для яго не вы будзеце капаць.

Нястрымнае імкненне атрымаць у сваё распараджэнне атамную зброю і перашкодзіць усякаму прагрэсу ў справе раззбраення з'яўляецца даўняй мэтай рэваншысцкіх сіл у ФРГ.

(З газет)

У СТАРЫ ЗВОН.
Мал. Г Бурачэўскага

ПАРШЫВЫ ЦАР

Цар Мікалай II ехаў у лес на прагулку. Дарогай карэта нагнала мужчыну-інваліда ў світцы і з кіёчкам у руцэ. Мужчына папрасіў, каб падвезлі яго.

Фурман спыніў коней і сказаў, што не можна.

Аж тут з карэты выглянуў сярдзіты твар і басам працягнуў:

— Ды ты ведаеш, хто я такі?

— Хто? — зацікавіўся прахожы.

— Я цар!

— Цар? А такі паршывы, — сказаў мужчына і пайшоў сабе далей.

— Вылазь! Ужо цёпла на дварэ!

Ананімка дапушчальна толькі тады, калі той, хто піша яе, сапраўды ніхто.

АДКАЗАЎ

— Застрахуйце сваё жыццё, — сказалі аднаму маладому чалавеку.

— Ды я не збіраюся паміраць.

— Ну дык ад няшчаснага выпадку ў працы.

— Я і не думаю працаваць.

МАЛЕНЬКАЯ КАЗКА

— Перастаньце наклейваць ярлыкі! — патрабавалі чаравікі трэцяга гатунку.

Была ў чаравікаў надзея прайсці за першы гатунак.

Р .Б.

ВЯРБЛЮД

— Уцяміць не магу, або ты з перапою, або захварэў, — сказала жонка.

— Пайду да ветэрынара, — паабяцаў Якуб.

— Да лекара, — папpавіла жонка.

— Да ветэрынара, — упарта паўтарыў Якуб і дадаў: — Упрагаеш мяне ў работу бы каня, корміш, як свінню, сплю, дзе давядзецца, бы заяц, значыць, і лячыцца мне ў ветэрынара!

Жонка загрымела вёдрамі і выйшла з хаты. У гэты час увайшоў кум і сказаў:

— Сустрэў тваю жонку, панесла поўныя вёдры злосці.

— Дурная, маіх добрых бакоў не бачыць, — пачаў Якуб. — Я вось думаю, з чаго пачаць разводзіць вярблюдаў. Карыснае стварэнне для гаспадаркі. Догляду патрабуе менш, чым вяпрук. У корме не разборчывы, замест сена злопае і пустазелле. Шэрсць вярблюжая ў цане. На мясанарыхтоўку вярблюжыну не прымаюць. Ходзіць гарбаты хутчэй каня і падкоў не патрабуе.

— Вярблюд плюецца, — заўважыў кум.

— Не бяда, — сказаў Якуб. — Людзі плююцца часцей, вярблюд толькі ў мінуты злосці. Пытанне толькі, дзе дастаць вярблюда на прыплод.

Кум прыжмурыў левае вока, быццам бы прыцэльваючыся да Якуба, і сказаў:

— Дабрацца да вярблюда, гэта сем гор перайсці і мора пераплысці, але для мілага друга і завушнічка з вуха. Справа гэта сакрэтная. Нікому нічога не расказвай. Мне самому хацелася мець вярблюда, але хлеў мой нізкі для гэтакай жывёліны. Іцка-шаўца памятаеш? Гэты Іцак год дзесяць таму як выехаў у Палестыну, а цяпер прыслаў мне ў падарунак вярблюжае яйка.

— Яй-ка?! — здзівіўся Якуб. — Вярблюды родзяцца...

— Дурны ты, Якуб, — перабіў яго кум, — аб страусах чуў? Страус ростам з каня, бегае таго хутчэй, 70 кіламетраў адвальвае ў гадзіну, а таксама з яйка выходзіць. Пачакай крыху, я мігам вярнуся.

І кум выбег з хаты.

Якуб не паспеў апамятацца ад нечакана пачутага, як кум вярнуўся, трымаючы нешта завернутае ў коўдру, і сказаў:

— Кошык абложыш шэрсцю, тут у цеплыні ўся справа. У час выседжвання нельга гаварыць. Калі будуць дакучваць, плюйся, бы вярблюд.

Тут кум разгарнуў коўдру і падаў прынесенае.

Якуб з вялікай пашанай аглядзеў яйкападобную форму прадмета, затым сказаў:

— Падобна на невядомы мне сорт кабачка.

— Ты бачыў вярблюжае яйка? — спытаў кум, упіваючыся позіркам у Якуба.

— Не бачыў, — прызнаўся Якуб.

— То-та і яно, — сказаў кум, развітваючыся.

Калі жонка вярнулася, Якуб быў ужо на печы, сядзеў на кошыку, атулены кажухом.

— Куды залез, шалапут? — спытала жонка, і злосна дадала: — Злазь, не дурэй!

Не атрымаўшы адказу, жонка паспрабавала пацягнуць кажух.

— Цьфу! Цьфу!

— Плюешся, чорт нябрыты? Гэтага яшчэ не было! — крыкнула жонка і, схапіўшы дзяркач, пачала малаціць мужа.

Якуб прыкрыўся падушкай, бы шчытом, і, выбраўшы зручны момант, адплёўваўся.

На другі дзень суседзі ведалі, што Якуб з'ехаў зглузду.

На трэці дзень Якуб занудзіўся і страціў цікавасць да вярблюдаў.

На світанні чацвертага дня Якуб злез з печы, схапіў кошык і выкаўзнуўся з хаты. Паплёўся ў канец агарода і са словамі «Няхай табе ліха, з гэтым вярблюдам» шпырнуў кошык у карчы.

З карча выскачыў заяц. Скакаў падціскаючы ногі і ад гэтага заечая спіна выгібалася горбам.

Якуб застагнаў:

— Пішы прапала, недаседжанае вярблюжанятка вышпырнуў.

Дзядзька Лявон

УСЯЧЫНА

Закаханыя бараны

«Рука ў руку ідзем праз жыццё», — гаворыцца ў песні. У выпадку гэтых барадатых бараноў можна сказаць: «Рог у рог ідзем праз жыццё».

Аднак справа тут не ў любоўі песні ці нейкай іншай ўзаемнай ветлівасці. Бараны, якіх бачыце на здымку, проста хочуць «выпрабаваць» свае сілы. Звязаліся яны рагамі і адзін другому не ўступае. (а-вр)

„ВЕДЗЬМЫ" ПЕРАД СУДОМ

На адным з апошніх пасяджэнняў англійскай Ніжняй палаты зноў устала пытанне аб неабходнасці асобага закону «супраць дзейнасці ведзьмаў». У розных частках краіны пачасціліся судовыя працэсы над «ведзьмамі», якія абвінавачваюцца ў зламыснай дзейнасці. Суддзі апраўдвалі «ведзьмаў», хоць некаторыя з іх прызнавалі сваё дачыненне да цёмных сіл. Так, місіс Сібіл Лік з Бёрл заявіла ў судзе: «Я сапраўды ведзьма, але я выкарыстоўваю сваю сілу толькі на добрыя справы». Парламент патрабаваў тлумачэнняў ад міністра ўнутраных спраў, і міністр растлумачыў, што «згодна з законам ад 1735 года дзейнасць ведзьмаў непадсудна англійскім уладам». Уносіць змены ў гэты закон, на думку міністра, не пажадана.

АКЕНЦА ДУМАК
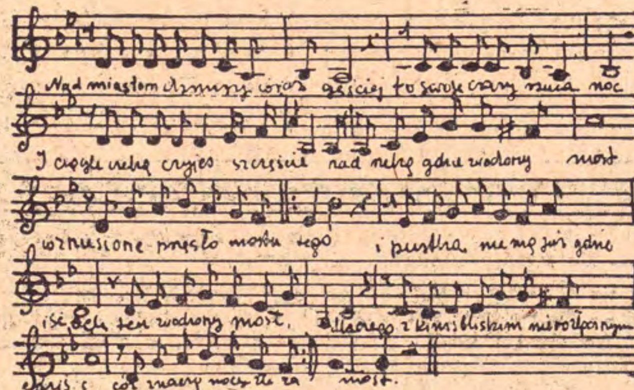
У кожным з нас надта многа вінтоў, калёс і клапанаў, каб маглі меркаваць адзін аб другім па першаму ўражанню ці па двух-трох знешніх прыкметах.

Антон Чэхаў

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **Ніны Кавальчук** з Крывой, Бельскага павета, змяшчаем сучасную папулярную песню

ZWODZONY MOST

Nad miastem chmury coraz gęściej,
to swoje czary rzuca noc
I ciągle czeka czyjeś szczęście
nad rzeką gdzie zwodzony most.
Wzniesione przęsło mostu tego
I pustka — nie ma już gdzie iść;
Ach ten zwodzony most, dlaczego
Z kimś bliskim mnie rozłączył dziś?
Cóż znaczą nocy złe zaklęcia,
Nie od nich wszak zależy los,
Więc spróbuj się doczekać szczęścia,
Nad rzeką, gdzie zwodzony most.

Niewiele już zostało złudzeń,
czy jeszcze się wydarzy coś,
I często zawracają ludzie od rzeki,
gdzie zwodzony most.
Wzniesione przęsło mostu tego
I pustka — nie ma już gdzie iść,
Ach ten zwodzony most, dlaczego
Z kimś bliskim mnie rozłączył dziś?
A przecież wszystko jest do wzięcia,
Od ciebie wszak zależy los,
Więc spróbuj się doczekać szczęścia
Nad rzeką gdzie zwodzony most.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk L-3